

9 april

Debatter m. m.

	Sid.
Fredagen den 9 april	
Svar på interpellation av herr Palm ang. svenska nynazistiska grupperns propaganda	3
Anslag under andra huvudtiteln:	
Om inrättande av en psykologisk sektion inom kriminalvårdsstyrelsen	5
Omkostnadsanslaget till fångvårdsanstalterna	7
Skyddskonsulentorganisationen	8
Anslag under sjätte huvudtiteln:	
Väganslagen, m. m.	10
Vägunderhåll och vägbyggnader	38
Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar	44
Om inrättande av ytterligare lotstjänst vid Karlshamn-Ronneby lotsplats, m. m.	47
Statens isbrytarverksamhet	50
Stiftelsen Danviks hospital	53
Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer	55
Avlöningsstaten för fångvårdsanstalterna	56
Om lättnader i beskattningen för personer med nedsatt skatteförmåga	60
Interpellation av herr Carlsson, Eric, ang. möjligheterna att sänka kostnaderna för försvaret, m. m.	66

Samtliga avgjorda ärenden**Fredagen den 9 april**

Sid

Statsutskottets utlåtande nr 2, ang. utgifterna inom justitiedepartementets verksamhetsområde	5
— nr 6, ang. utgifterna på driftbudgeten inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde	10
— nr 45, ang. anslag till Markförvärv för övningsfält m. m.	56
— nr 46, ang. anslag till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar, m. m.	56
— nr 47, ang. anslag till Kammarkollegiet: Avlöningar och Kammarkollegiet: Omkostnader	60
Bevillningsutskottets betänkande nr 22, om lättnader i beskattningen för personer med nedsatt skatteförmåga	60

Fredagen den 9 april

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

Justerades protokollet för den 2 inne-
rande månad.

Upplästes ett från fröken *Andersson* inkommet läkarintyg, utvisande att hon till följd av distorsio och *fractura humeroscap. sin.* vårdades på Sophiahemmet och vore sjukskriven från och med den 6 till och med den 9 april.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades fröken *Andersson* för den i läkarintyget angivna tiden.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 144, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande älgjakt m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Ang. svenska nynazistiska grupper propaganda

Herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet *JOHANSSON* som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Palms* interpellation angående svenska nynazistiska grupper propaganda, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr *Palm* har frågat mig, om jag är beredd att lämna riksdagen en redogörelse för de svenska nynazistiska gruppernas aktivitet och propaganda och om jag anser att den spridning av nazistisk och antisemitisk propaganda som bar skett i Sverige och från Sverige till andra länder bör förandleda längre gående åtgärder från statsmakternas sida än de som vidtagits hittills.

Till svar på frågorna får jag anföra följande.

Liksom i de flesta andra länder finns det i Sverige partier, rörelser och enskilda personer som för till torgs antidemokratiska idéer, som i vissa fall har rent fascistisk eller nazistisk karaktär och i andra fall har åtminstone några drag gemensamma med dessa ideologier. Sammanslutningar som kan nämnas i detta sammanhang är Nysvenska rörelsen, Sveriges nationella förbund, Nordiska rikspartiet och Frisinnade rikspartiet. Nysvenska rörelsens program, som har presenterats i rörelsens månadstidning *Vägen Framåt*, innebär bl. a. att rörelsen skall verka för kommunismens bekämpande, korporatism, fri planhushållning och försvar av det biologiska arvet. Rörelsen bedriver offentlig propaganda endast sporadiskt. Antisemitisk propaganda synes inte ha förekommit och rörelsens ledare har vid olika tillfällen tagit avstånd från antisemitismen. Sveriges nationella förbund, som på sin tid utgav tidningen *Dagsposten*, har sedan länge framstått som nazistorienterat. Förbundet ger f. n. ut veckotidningen *Fria Ord*. Det har förekommit att särtryck av artiklar i tidningen har delats ut offentligt som flygblad. Nordiska rikspartiet torde vara rent nazistinspirerat att döma av partitidningen *Nordisk Kamp*, som ges ut i stencilerat skick. Frisinnade rikspartiet slutligen arbetar enligt sitt program för en stark svensk krigsmakt, frihet för kristendomen, fria stater i ett socialistiskt Europa och korporativ riksdag. Det ger en gång i kvartalet ut tidningen *Bohusläns Folkblad*. Den politiska aktiviteten synes vara ringa och direkt nazistisk eller antisemitisk propaganda torde partiet inte bedriva.

Den distribution av antisemitisk propaganda som skett från Sverige till ut-

Ang. svenska nynazistiska gruppers propaganda

landet vid olika tider har såvitt är känt huvudsakligen ombesörjts av en enda person. Denne har på grund av sin verksamhet flera gånger dömts för hets mot folkgrupp och tryckfrihetsbrott. I början av år 1964 förklarade han offentligt att han lade ner sin verksamhet.

Som framgår av vad jag nyss har sagt kan spridande av antisemitisk propaganda beivras på flera vägar. Enligt 16 kap. 8 § brottsbalken kan den som offentligen hotar, förtalar eller smädar folkgrupp med viss härstamning eller trosbekännelse dömas för hets mot folkgrupp. Straffet är normalt fängelse i högst två år och i ringa fall böter. Hets mot folkgrupp kan straffas också som tryckfrihetsbrott enligt 7 kap. 4 § 10 tryckfrihetsförordningen.

Bestämmelserna i brottsbalken om hets mot folkgrupp är tillämpliga även om brottet förövats utomlands av svensk medborgare eller utlänning som har hemvist i Sverige.

Sprids antisemitisk propaganda genom tryckt skrift prövas ansvarsfrågan i regel enligt tryckfrihetsförordningen. Är skriften eller skrifterna inte utgivna i Sverige, är tryckfrihetsförordningen emellertid inte tillämplig och ansvarsfrågan prövas då i stället enligt brottsbalken.

Det finns alltså redan f. n. möjligheter att beivra hets mot folkgrupp även när brottet förövats genom tryckt skrift eller begåtts utom riket. Några ytterligare åtgärder för att öppna möjligheter att beivra brott av ifrågavarande slag synes därför inte behöva vidtas.

Herr PALM (s):

Herr talman! Den redovisning som inrikesministern har lämnat inför kammaren beträffande de s. k. nynazistiska gruppernas verksamhet är en bekräftelse på att rester av nazistiska agitationshärdar alltjämt finns kvar i vårt land. Det skall erkännas att de numera till synes för en tynande tillvaro, som står i skarp kontrast till vad vi fick uppleva

vid tiden för det andra världskriget. Det är också något av en ödets ironi, att vi just på 25-årsdagen av det nazityska överfallet på våra skandinaviska broderländer den 9 april 1940 — en tid då nazister och kommunister alltjämt levde i den djupaste och innerligaste förbrödning — tvingas konstatera att delar av dessa små propagandagrupper återstår.

Ärade kammarledamöter! Jag skall gärna medge att dessa nynazistiska och liknande extremistiska element i dag kan anses vara alltför betydelselösa för att ge anledning till att i någon större utsträckning uppta kammarens tid med deras verksamhet, men enligt min mening är deras internationella kontakter inte helt utan intresse. Det pågår sedan länge ett utbyte av nynazistiskt propagandamaterial över gränserna där vissa centraler i olika länder då och då har nämnts i världspressen. Den s. k. Nysvenska rörelsen i Malmö, som är en del av Europeiska socialrörelsens verksamhet, kontakter med grupper i Sydamerikanska länder, Spanien och Kairo har ibland dragit uppmärksamheten till sig. Det är också helt påvisbart att den Nysvenska rörelsen, med hänvisning till sin s. k. rasism, alltid finns bland dem som med sin primitiva propaganda riktar sig mot de färgade folken och hyllar det folkförtryck som utövas av de fascistiska regimerna inom Spanien och Portugals kolonier.

Jag fann speciell anledning att interpellera i denna fråga mot bakgrunden av den internationella juristkongress, som hölls i FN-regi i Genève i januari månad i år, och vars uttalanden uppmärksammades i en rad stora tidningar i världen. Såsom jag framhöll i min interpellation i januari, fann jag det ytterst genant att Sverige kom att framhållas som ett av ursprungsländerna för sådant nynazistiskt material som exporteras över gränserna. Sådana slutsatser ger inte rättvisa mot bakgrunden av den yttersta starka förankring som demokratien har i vårt land och den skärpta

Om inrättande av en psykologisk sektion inom kriminalvårdsstyrelsen lagstiftning som genomförts beträffande hets mot folkgrupp. Även om antisemitismen för dagen inte är på modet i de fria Västeuropeiska länderna, skaffar sig dessa grupper ny näring i hatet mot de färgade folken. Med hänsyn till detta torde de allra flesta av oss vara överens om att behovet av en fortsatt vaksamhet mot odemokratiska element, av alla schatteringar, måste vara lika levande trots att deras antal i dag starkt reducerats. Reaktionen i Genève i januari tar jag som ett uttryck för behovet av en sådan fortsatt vaksamhet. Ur demokratisk synpunkt helt orimliga politiska ideologier kan ju ibland te sig tilldragande i vissa kretsar.

Herr talman! Jag tackar inrikesministern för den utförliga redovisning han lämnat i sitt svar och jag är helt klar över att vi ur ren lagstiftningssynpunkt numera ligger mycket väl framme för att möta dylika antidemokratiska element. Kvar står emellertid att här passerar en del material över gränserna i Europa, och även om jag är tillfreds med svaret som helhet skulle det ha varit av intresse att få en något utförligare kommentar till den bevisföring som anfördes vid den nämnda konferensen i Genève. Som helhet uppfattar jag emellertid inrikesministerns svar på det sättet att vi är helt överens om behovet av en fortsatt vaksamhet gentemot dessa grupper, vilka kan uppfattas som ett reaktionärt eko från en, som vi hoppas, för alltid svunnen tid. Det är min bestämda mening att en fortsatt vaksamhet över dessa förhållanden — hur betydelselösa de än ytligt sett kan förefalla — är en mycket viktig uppgift.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 112, angående kostnader för svenska FN-styrkor m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet motionerna nr 706—708.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet motionen nr 709.

Föredrogs och bordlades ånyo första lagutskottets utlåtanden nr 17, 19 och 20 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 38—40.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom justitiedepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—29

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 30

Om inrättande av en psykologisk sektion inom kriminalvårdsstyrelsen

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för kriminalvårdsstyrelsen i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 4 januari 1965 föreslagits, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för kriminalvårdsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66, dels ock till Kriminalvårdsstyrelsen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 5 064 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 416), och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 515), hade, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1965/66 anvisa

Om inrättande av en psykologisk sektion inom kriminalvårdsstyrelsen

till Kriminalvårdsstyrelsen: Avlöningar för inrättande av en psykologisk sektion vid kriminalvårdsstyrelsens socialbyrå enligt kriminalvårdsstyrelsens äskanden medel för anställande av en psykolog i Ae 25, en sociolog i Ae 25, en biträdande psykolog i Ae 21 och ett kanslibiträde i Ae 7.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 416 och II: 515, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för kriminalvårdsstyrelsen i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna under punkten införd avlöningsstat för kriminalvårdsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

c) till Kriminalvårdsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 5 064 000 kronor.

Reservation hade avgivits, utom av annan, av herrar *Boman*, *Axel Andersson*, *Per Jacobsson* och *Ståhl*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 515, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för kriminalvårdsstyrelsen i enlighet med vad reservanterna föreslagit;

b) godkänna i reservationen anförd avlöningsstat för kriminalvårdsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

c) till Kriminalvårdsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 5 198 000 kronor.

Herr **JACOBSSON, PER**, (fp):

Herr talman! Kriminalvårdsstyrelsen har här föreslagit inrättande av en psykologisk sektion i styrelsen. Denna sektion skulle företrädesvis ägna sig åt metodikfrågan i kriminalvårdens behandlingsarbete samt bedriva sådan forskning som kan vara av betydelse för en rationell planering av detta arbete. Det är alltså fråga om en grundläggande forskning på kriminalvårdens område, och meningen är att man genom forskning och experimentell verksamhet skall komma fram till metoder som man sedan kan föra ut i praktisk användning vid de olika anstalterna.

Vi i folkpartiet har funnit denna framställning beaktansvärd. Det är ju ytterligt viktigt att man kan söka sig fram på nya vägar och till nya behandlingsmetoder, som kan ge bättre och effektivare resultat när det gäller den praktiska människovård som det ju också är meningen att man skall bedriva på det här området. Vi har därför i en reservation, som är fogad till detta utlåtande, ansett oss böra biträda kriminalvårdsstyrelsens framställning på denna punkt och jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **ANDERSSON, BIRGER**, (s):

Herr talman! Det är riktigt som herr Jacobsson nu har sagt, att kriminalvårdsstyrelsen har begärt att få avsevärt förstärka den avdelning som har psykologer. Emellertid har det undan för undan skett en upprustning på detta område, och den förstärkning som nu är föreslagen innebär ju att en psykolog i Ae 27 i ökad utsträckning skall ägna sig åt att planera och följa upp det psykoterapeutiska arbete som bedrivs inom kriminalvården. Det behov av forskning på behandlingsområdet, som styrelsen anmäler, har regeringen ansett böra liksom hittills tillgodoses på annat sätt. Det kan nämnas att regeringen under senare år ställt medel till kriminalvårdsstyrelsens förfogande

Omkostnadsanslaget till fångvårdsanstalterna

för skilda utredningar i sådana frågor; sålunda har 20 000 kronor anslagits för fullföljande av en psykologisk utredning om det unga fängelseklientelet, 60 000 kronor för undersökning av de psykologiska faktorerna i samband med rymningar från anstalt och 20 000 kronor för undersökning av verkan av viss verksamhet vid fångvårdsanstalterna. Samtliga dessa medel har bestritts från andra huvudtitelns kommittéanslag.

Det som gjorts och görs på detta område har alltså kunnat anses vara tillfredsställande, framför allt därför att det är mycket ont om psykologer, och att inrätta en speciell sektion med sådana tjänstemän skulle vara mera ett slag i luften än någonting som har reell betydelse.

Så har vi sett på det inom utskottet, och jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 2 punkten 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 98;

Nej — 20.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkten 31

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 32**Omkostnadsanslaget till fångvårdsanstalterna**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Fångvårdsanstalterna: Omkostnader för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 25 862 000 kronor.

I de tidigare nämnda likalydande motionerna I: 416, av herr *Lundström m. fl.* och II: 515, av herr *Ohlin m. fl.*, hade, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1965/66 anvisa till Fångvårdsanstalterna: Omkostnader för utbildning av personal ytterligare 36 000 kronor enligt kriminalvårdsstyrelsens äskanden i stället för den av departementschefen förordade ökningen med 16 000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 416 och II: 515, såvitt nu vore i fråga, till Fångvårdsanstalterna: Omkostnader för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 25 862 000 kronor.

Anslag till skyddskonsulentorganisationen

Reservation hade anförts av herrar *Boman*, *Axel Andersson*, *Per Jacobsson* och *Ståhl*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 515, såvitt nu vore i fråga, till fängvårdsanstalterna: Omkostnader för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 25 882 000 kronor.

Herr **JACOBSSON, PER**, (fp):

Herr talman! Här gäller det inte någon stor fråga — ett anslag för utbildning av ett antal verkstadsföreståndare i arbetarskydd vid fängvårdsstyrelsens verkstäder. Kriminalvårdsstyrelsen har begärt ett anslag på 36 000 kronor för ändamålet, och Kungl. Maj:t har föreslagit 16 000 kronor. Vi reserverar oss ansett att man borde biträda kriminalvårdsstyrelsens förslag och har alltså yrkat en höjning av Kungl. Maj:ts förslag med 20 000 kronor.

Vi finner det naturligt att man här anstränger sig att utbilda de arbetsförmän och verkstadsföreståndare, som skall ha hand om arbetarskyddet vid fängvårdsstyrelsens verkstäder. Det är lika naturligt, anser vi, som att man också kräver att det finns utbildat och kunnigt folk inom verkstadsindustrin på den civila sidan. Här är det ett känsligt och ömtåligt klientel, som man har att arbeta med, och det förefaller då som om det skulle vara alldeles särskilt angeläget att det finns folk som har utbildning för sina uppgifter och som väl känner till de bestämmelser som gäller på detta område.

Jag ber, herr talman, med anledning av detta att få yrka bifall till reservation 2 vid punkten 32.

Herr **ANDERSSON, BIRGER**, (s):

Herr talman! Det är inte så värst mycket att tillägga till vad herr Ja-

cobsson redan har sagt. Den anslagspost det här gäller är liten — reserverna vill ha 20 000 kronor mer än vad utskottet har förordat.

Den verksamhet som herr Jacobsson så varmt har talat för, nämligen att utbilda arbetsledare och andra vid fängvården i arbetarskydd, kan i och för sig anses rimlig, men i vetskap om hur glädjande få olycksfall som sker vid fängvårdens verkstäder har man här stannat för en avvägning och tagit anslag till angelägnare uppgifter än denna. Det har gjort att utskottet ansett att den summa, som här förordats, tills vidare kan vara tillfredsställande.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 33—38

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 39

Anslag till skyddskonsulentorganisationen

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för skyddskonsulentorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66, dels ock till Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 5 550 000 kronor.

I de förut nämnda likalydande motionerna I: 416 av herr *Lundström m. fl.*, och II: 515, hade, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1965/66 anvisa till

Anslag till skyddskonsulentorganisationen

Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar

a) för effektivisering av frivårdsorganisationen medel för inrättande av en tjänst som biträdande skyddskonsulent i Ae 19 och fyra skyddsassistenter i Ae 17; samt

b) för utökad psykiatrisk rådgivning åt kriminalvårdsklientel i andra delar av landet än Stockholm och Göteborg enligt kriminalvårdsstyrelsens äskanden 25 000 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 416 och II: 515, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna under punkten införd avlöningsstat för skyddskonsulentorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

b) till Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 5 550 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Boman*, *Axel Andersson*, *Per Jacobsson* och *Ståhl*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 515, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för skyddskonsulentorganisationen i enlighet med vad reservanterna föreslagit;

b) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för skyddskonsulentorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

c) till Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 5 696 000 kronor.

Herr **JACOBSSON, PER**, (fp):

Herr talman! Det gäller här en viss utökning av skyddskonsulentorganisationen. Det är ju riktigt att denna organisation i huvudsak är uppbyggd enligt de uppgjorda planerna, men det har också visat sig att den är otillräcklig, att den inte har den kapacitet som behövs för att på ett tillfredsställande sätt fylla sina uppgifter. Kriminalvårdsstyrelsen har begärt två tjänster i lönegrad 19 och fem tjänster i A 17. Vi har i reservationen inte helt följt kriminalvårdsstyrelsen utan föreslår en tjänst i lönegrad 19 och fyra i A 17.

Kriminalvårdsstyrelsen har som motivering för sin framställning pekat på att man har behov av att i vart och ett av distrikten Stockholms norra förorter, Stockholms södra förorter, Uppsala, Malmö, Skövde och Örebro förstärka skyddskonsulentorganisationen, enär arbetsbelastningen där visat sig vara så stor att det inte är möjligt för skyddskonsulenterna att på ett tillfredsställande sätt fullgöra de uppgifter som de fått sig förelagda.

Det är ju utomordentligt viktigt att vård och behandling kan lämnas det unga klientel som det framför allt är fråga om, men det är också mycket viktigt — kanske ännu viktigare — att man kan ge den tillsyn, hjälp och övervakning som är erforderlig efter frivårdningen. Där har skyddskonsulentorganisationen sin stora uppgift att fylla. Jag tror att det är ett väl underbyggt krav som kriminalvårdsstyrelsen kommit med.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservation 3 vid denna punkt.

Herr **ANDERSSON, BIRGER**, (s):

Herr talman! Det är klart att skyddskonsulentorganisationen fyller en mycket stor uppgift och att dess verksamhet är mycket betydelsefull. Men så sent som 1962 beslöt riksdagen, att

Ang. vägenslagen, m. m.

skyddskonsulentorganisationen skulle byggas ut under loppet av tre på varandra följande budgetår. Organisationen var i det skick man då beslöt fullt utbyggd den 1 juli i fjol.

I det utredningsförslag som låg till grund för reformen hade man räknat med en övergångstid på fem år, men det blev tre år. Man har alltså byggt ut organisationen snabbare än vad utredningsmännen tänkt sig.

I samband med den utredningen gjordes en prognos, där antalet övervakningsfall räknades fram, men det har visat sig att antalet blivit mindre än vad man då räknade med. Den 1962 gjorda prognosens siffror, som var vägledande för organisationens uppbyggnad, har man alltså dess bättre inte nått upp till. Det har blivit mindre svårigheter än vad som man då väntade.

I avvaktan på resultatet av den nya brottsbalken och i avvaktan på hur den reform som gjorts kommer att te sig, har vi ansett att det kan vara skäligt att nu behålla den organisation som finns och nöja sig med den till dess man har större erfarenheter än vad man har i dag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med därunder framkomna yrkanden gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 40—50

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 51

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna på driftbudgeten för budgetåret 1965/66 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1

Ang. vägenslagen, m. m.

I propositionen nr 1 hade Kungl. Maj:ten enligt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1965 föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66, dels ock till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 17 735 000 kronor, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

a) godkänna under punkten införd avlöningsstat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

b) till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 17 735 000 kronor, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

Herr talmannen yttrade, att under överläggningen vid förevarande punkt jämväl finge beröras frågor, som behandlats under punkterna 2—11 i detta utlåtande; eventuella yrkanden vid någon av sistnämnda punkter skulle dock ställas först sedan respektive punkt föredragits.

Herr BENGTSON (cp):

Herr talman! I en högkonjunktur som vi nu har med nästan helt utnyttjade produktionsresurser är det givetvis svårt att rätt avväga hur mycket som bör satsas på olika ändamål. Utan att ta upp någon mer ingående diskussion om de olika projektens betydelse vill jag dock inledningsvis betona transport- och hela kommunikationsväsendets vikt för hela vårt samhälle. Kommunikationerna intar en nyckelposition. Det är av allra största betydelse att transporter kan ske så snabbt som möjligt och att man kan lägga på lastfordonen största möjliga last. Detta inverkar på lagerhållningen och på körtiderna. Också på en hel rad andra områden är kommunikationerna av allra största vikt.

Trafiken på vägarna har utvecklats mycket starkt. År 1953 hade vi 542 000 bilar, år 1963 1 696 000. Lastbilstrafiken ökar. Vad som blivit alltmer markant är att påhängsvagnar av olika slag ökar. Påhängsvagnar och övriga släpvagnar har således fördubblats under en tid av tio år. Allt detta kräver ordentliga förbättringar av vägarna.

Ännu en faktor som inverkar är nedläggningen av järnvägar. Även om järnvägarna vid nedläggningstillfället inte hade så stor trafik, uppstår vid nedläggningen ändå en viss överföring av trafik till vägarna.

Fragan är nu om vägarna förbättras i tillräckligt snabb takt. Jag anser att så inte är fallet, utan att det behövs göras betydligt mer. Det har ju tillkallats sakkunniga för att göra en översyn av 1957 års vägplan, men det är inte känt när utredningens resultat kan föreligga, och under tiden måste vägarernas upprustning bedömas med utgångspunkt från nu föreliggande vägplan och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens kännedom om utbyggnadsbehovet.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att man i vägplanen räknade med att täcka 40 procent av det totala ut-

Ang. väganlagen, m. m.

byggnadsbehovet under åren 1958—1967. Därefter behövs betydligt större insatser under den efterföljande perioden fram till år 1975. Det är ett väsentligt förhållande, när man bedömer den ökningstakt i fråga om investeringarna som behövs för att fullfölja vägplanen.

Utöver de vanliga anlagen tillkommer som en särskild faktor beredskapsarbetena. Under åren 1959 och 1960 utfördes beredskapsarbeten för cirka 250 miljoner kronor varvtdera året. Detta medförde ett relativt stort försprång framför vägplanen. För de efterföljande åren har försprånget varit obetydligt, och för 1965 beräknas eftersläpningen på landsbygden bli 109 miljoner kronor. Statsverkspropositionens tabell över utfallet 1958—1965 visar på ett försprång framför vägplanen vid 1965 års utgång om 298 miljoner kronor, om såväl landsbygden som städerna medräknas. Året förut var det 422 miljoner kronor. Av redovisningen framgår dessutom, att i beredskapsarbetena legat underhållsarbeten för drygt 170 miljoner kronor, varför försprånget vid 1965 års slut ej är 298 miljoner utan cirka 120 miljoner kronor. Det hade också varit rimligt att ta hänsyn till att beredskapsarbetena haft en något lägre effekt än ordinarie arbeten. Kostnadsökningar borde också ha beaktats. Det är därför knappast riktigt att ett försprång föreligger framför vägplanen.

Vad beträffar det skick som vägarna nu befinner sig i har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnat en redogörelse härför. Där talas om den kvalitetsgradering, som man har och som vid början av år 1964 omfattade i stort sett hela riksvägnätet om cirka 13 000 kilometer och cirka 13 000 kilometer av länsvägnätet, huvudsakligen genomgående länsvägar. Undersökningar visar att 35 procent av riksvägnätet har en fullgod standard, medan ungefär lika stor andel har behov av en snar

Ang. väganslagen, m. m.

ombyggnad. 15—20 procent av länsvägarna är fullgoda, medan 60 procent är i behov av en snar ombyggnad.

Det är en mycket allvarlig sak, om vägarna inte är i tillräckligt gott skick. Jag vill bara visa på en faktor, som är av stor betydelse just nu, och det är att när tjällossningen börjar så måste många vägar avstängas för tyngre trafik, vilket har ekonomiskt ogynnsamma verkningar för lastbilsägarna. Dessa har personal, som skall ha betalt oavsett om bilarna köres, de måste betala bilskatten, det är väl oftast så att de inte äger bilen helt utan måste betala räntor på den skuld de har för bilen, och dessa belopp måste betalas även under den tid då bilen står stilla på grund av att vägen inte är i sådant skick att den kan användas.

Nu har ju åtskilliga förbättringar skett på våra vägar. Jag vill här framför allt betona en sak, som är betydelsefull. För några år sedan ökade och sänkte regeringen anslagen på detta område och använde dem såsom en regulator med hänsyn till den arbetskraft som det fanns tillgång till. Detta beklagades mycket starkt, och det genomfördes sedermera en förbättring på så sätt, att det anslogs ett visst grundbelopp som man var säker på att man skulle få varje år. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen påpekade detta åtskilliga gånger, och likaså skrevs det här i riksdagen att man borde ha någonting sådant.

I statsutskottets utlåtande nr 6 år 1963 finns en redovisning för hur utskottet tänkte sig att anslaget senare skulle användas. Utskottet citerade vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört och sade följande: »Styrelsen har nu, i sina anslagsframställningar för nästa budgetår, funnit det angeläget att ånyo kraftigt understryka nödvändigheten av att en investeringsserie om minst tre år lägges till grund för de ordinarie väginvesteringarna. För budgetåren 1963/64—1965/66 erfordras i enlighet härmed investeringsbelopp om respektive 500, 560 och 620 mkr.»

Denna plan mötte ingen gensaga, utan det ansågs i allmänhet att den borde kunna fullföljas. Så skedde också under de två första åren — anslaget höjdes då på sätt som föreslagits. Men därefter har departementschefen gått ifrån planen, och i årets förslag har han inte tagit upp anslaget till det belopp som var tänkt i denna investeringsplan. Vi har därför från det parti jag företräder ansett att det inte gjorts tillräckligt för vägarna. Det är klart att det utan vidare skulle kunna sägas, att det bör tagas långt större krafttag, men i varje fall borde väl något av den plan, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avsett, kunna fullföljas.

Vi har i de fyra reservationer som vi avgivit beträffande väganslagen yrkat på högre anslagsbelopp, som i flera fall följer väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag. Vi har då yrkat på att anslaget till statligt vägunderhåll skall höjas till 520 miljoner kronor. Vi har i fråga om anslagen till statliga vägbyggnader — som jag redogjorde för tidigare — följt den plan som har avsetts och yrkat på en anslagshöjning på denna punkt, liksom vi gjort i fråga om anslagen till bidrag till byggande av vägar och gator.

Beträffande sedan den andra punkten, statsbidragen till enskild väghållning, skulle jag vilja säga att det i princip är en rätt egendomlig metod som här tillämpas och som innebär att vi fortfarande har kvar någonting av ett utpräglat klassamhälle. Finns det verkligen motiveringar för att en viss grupp av personer skall underhålla kommunikationsleder år 1965? Jag kan medge att en väg fram till en enskild gård möjligen bör få underhållas av ägaren, men i många fall finns det enskilda vägar, som mycket livligt trafikeras men som fortfarande skall — visserligen med statsbidrag — underhållas av enskilda personer. Det finns vägar som kanske leder fram till en by, och det kan visserligen sägas att byns innevånare bör underhålla dem, men i de allra flesta

fall går också utfartsvägar ut från den byn i en eller flera riktningar, och då kommer bilismen och trafiken över huvud taget att belasta dessa vägar. Under sådana förhållanden är det ganska orimligt att man år 1965 skall ha kvar det system, som innebär att enskilda personer måste underhålla vägar.

Den anslagsökning, som vi föreslår på denna punkt, är inte så värst stor — från 37,5 miljoner till 41 miljoner kronor, respektive från 20 miljoner till 25 miljoner kronor. Jag vill emellertid säga, att anledningen till att vi nöjt oss med så blygsamma summor ingalunda närmast bottnar i framkomligheten på vägarna utan fastmer i framkomligheten i politiskt avseende. Vi har nämligen inte några större förhoppningar om att få så stora anslagshöjningar, varför vi har nöjt oss med de höjningar vi här föreslagit.

Slutligen, herr talman, skulle jag beträffande hela betraktelsesättet på vägarna numera vilja framhålla, att det har skett en mycket stor förändring genom att vägarna i viss mån trafikeras på ett annat sätt än tidigare. Jag tänker på den stora rörlighet, som utmärker folk när de utnyttjar sin fritid. Det är inte så muntert att i rekreationssyfte köra enbart på stora huvudvägar, och följden blir, att om man vill ha litet frisk och ren natur, så kör man in på de mindre vägarna. Där är en av de stora förändringar som det också är starkt motiverat att ta hänsyn till när man bestämmer vägenslagen.

Jag vill också till slut påvisa, om det är så att man skall hålla på principen att använda de bilskattemedel, som kommer in, till vägväsendet, så har inte det skett. Det överskott som finns på automobilskattefonden har med undantag för 1961/62, då det var en viss minskning, ständigt ökat. Inte heller i årets budget har man avsett att helt använda överskottet. Fortfarande kommer ännu mer pengar att tillföras automobilskattefonden.

Herr talman! När respektive punkter

Ang. vägenslagen, m. m.
föredrages, skall jag be att få framställa våra yrkanden under dessa punkter.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Om det vid många tillfällen här i första kammaren finns ett mycket allmänt önskemål att inte ställa till med någon lång debatt, så tror jag detta önskemål finns alldeles särskilt i dag, då påskledigheten skall börja. Jag skall därför inte hålla något längre anförande; jag hoppas alltså att påskledigheten i varje fall inte skall bli fördröjd för min skull. Det verkar också, tycker jag, meningslöst att år efter år försöka tala om hur stora bristerna är när det gäller statens sätt att sköta vägarna, då detta inte leder till något resultat till det bättre.

De senaste veckorna har i riksdagen diskuterats olika, viktiga samhällsavnings- och den bristsituation som föreligger, d. v. s. att resurserna inte räcker till längre. Vid flera tillfällen har det sagts, att riksdagsledamöterna var för sig har sina särintressen, men att allt måste ses i ett gemensamt sammanhang. När det gäller vägarna går det inte att tala om särintressen, ty här rör det sig om ett avsnitt, som allmänheten på ett alldeles särskilt sätt är beroende av. Även om det har sagts många gånger förr, så tycker jag det finns all anledning att framhålla även i dag att vi bör ha så bra vägar som möjligt. Det har sin stora betydelse, och det har även tidigare framhållits av herr Bengtson här.

Ingen skall förneka att inte mycket betydande belopp beviljas till underhåll och byggande av vägar. Ändå är dessa belopp ytterst otillräckliga. Även om vägenslagen nästa budgetår höjes med 120 miljoner kronor, så utgörs detta belopp av inflationspengar och ingenting annat. När kommunikationsministern i årets statsverksproposition gör ett uttalande om en fortsatt kraftig upprustning på vägväsendets område, är detta ett uttalande som helt saknar

Ang. vänganslagen, m. m.

sakligt underlag, ty att här tala om kraftig upprustning är inte möjligt.

Den intensiva och tunga trafik vi fått på våra vägar gör att de blir utsatta för mycket stora påfrestningar. När det t. ex. görs försök att förstärka gamla vägar med oljegrus och enklare permanentbeläggning, så håller många gånger inte denna förstärkning, utan den blir sönderkörd med påföljande skador, som det är svårt och dyrbart att reparera.

Även om man tidigare har haft ganska stora förhoppningar om att våra allmänna vägar i nägorlunda samma takt med biltrafiken skulle byggas om och förbättras, så ser detta för närvarande ut att vara alltmer hopplöst. Den bilism som har utvecklats med en så enorm hastighet — vilket också herr Bengtson talade om — under de senaste tio åren, men allra mest under de allra senaste åren, ställer ofrånkomligt samhället inför mycket stora påfrestningar. Det är svårt att få tillgångar och resurser att räckta till för alla behövliga väginvesteringar i vårt vidsträckta land med dess bortemot 10 000 mil väg. Jag har alltmer blivit av den uppfattningen, att visst har bättre vägar sin stora betydelse även ur trafiksäkerhetssynpunkt. Det talas mycket om olika dödsfallor ute på vägarna, och nog finns det platser där det gång efter annan inträffar hemska trafikolyckor. Trots detta har jag bra litet förståelse för detta tal om dödsfallor. Även om trafiksäkerhetsfrågorna inte direkt hör hemma under dessa punkter i utskottsutlåtandet, så vill jag ändå ha sagt — jag har säkert sagt det även vid något tidigare tillfälle — att regeringens, riksdagens och alla berörda myndigheters skyldighet när det gäller trafiksäkerheten är att lära bilisterna och de övriga trafikanterna att färdas trafiksäkert på våra vägar. Det går att köra trafiksäkert på *alla* vägar, oavsett deras standard. Det är något jag anser vara nödvändigt.

Även om man följer den linjen i tra-

fiksäkerhetsarbetet är det en stor och angelägen sak i vårt samhälle att vägarna kan byggas ut och bli i ett värdigt skick för både dagens och morgondagens trafik. Även om det är bekymmersamt och detta inte kan ske i den takt, som vi önskar, tycker jag det är ännu mer bekymmersamt att staten inte har råd att underhålla de vägar som finns och som i många fall har byggts under för länge sedan svunna tider.

Det statliga vägunderhållet är på stora delar av vägnätet något mycket anmärkningsvärt. Det bevisades på ett enastående sätt av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i förra årets statsverksproposition — och det redovisas även i år — att det råder en sådan eftersläpning av det egentliga vägunderhållet, att det skulle behövas 400 till 500 miljoner för att inhämta den. Den allra största delen av denna eftersläpning rör sig om eftersatta dikningsarbeten och bortröjningar av buskar i vägkanterna samt helt naturligt av själva vägbansens underhåll. Det verkliga förhållandet är att på våra många grusvägar pressas en del av vägbanan ut i de diken, som en gång funnits, genom den tunga trafik som även där går fram. Samtidigt som vägbanan inte underhålles, utan jordfasta stenar i själva vägbanan blir allt högre och svårare att komma förbi, så försvinner vägdikena i sin helhet.

När vägfrågorna behandlades förra året, framställde jag följande fråga, utan att få något svar — har verkligen vårt land blivit så fattigt, att vi inte ens har råd att underhålla vägarna, utan att eftersläpningen i själva underhållet blir allt större och större år från år?

Den frågan kan framställas även vid detta tillfälle.

Från högerpartiet föreligger vid årets riksdag ingen motion och inga krav på höjda vänganslag utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Men hänsyn till det ansträngda ekonomiska läget i vårt

Ang. väganlagen, m. m.

land, som vi påmints om senast i går genom den då beslutade räntehöjningen och som vi blivit påmint om genom de redan tidigare i år beslutade skattehöjningarna, har vi i högerpartiet ansett att vi inte kunnat föreslå några höjda väganlag.

I en motion, som jag har lämnat i denna kammare, I: 449, och som lämnades i andra kammaren av herr Bengtsson i Solna, II: 530, har vi emellertid tagit upp frågan: Hur skall mycket dyrbara väganläggningar, motorvägar, storbroar m. m. finansieras framdeles? Om inte vårt land skall bli allt mer och mer efterblivet och underutvecklat när det gäller vägarna i förhållande till trafiken, anser jag att man får pröva möjligheten att finansiera dessa dyrbara anläggningar på annat sätt än bara med löpande inkomster. Möjligheten till finansiering av stora och dyrbara väganläggningar över kapitalbudgeten är synpunkter som vi fört fram i denna motion. Dessa synpunkter bör nog beaktas framdeles, när stora vägproblem skall lösas.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Vägproblemen kan bedömas ur skilda aspekter. Man kommer in på många olika frågor i dessa sammanhang. Jag för min del ämnar inte så ingående gå in på alla de saker jag skulle vilja beröra. Det beror inte på hänsyn till kammarens tid och inte heller på hänsyn till påskferierna, utan det beror på att jag finner, att väsentliga delar av det jag hade att säga redan framkommit i anförandet av herr Bengtsson. Han tryckte på många viktiga punkter, och han har också under hänvisning till avgivna reservationer pekat på att det blir tillfälle för kammaren att pröva olika förslag.

Om man har den meningen, att man på grund av inflationsrisk inte kan göra så mycket, är det uppenbart att man borde ha i motsvarande mån mindre att säga. För min del har jag be-

dömt läget så, att vi disponerar över tillgångar som är avsedda för vägändamål i sådan utsträckning, att resurser icke saknas inom ramen för de fordringar vägväsendet kan ha på statsverket, för att använda finansministerns formulering i maj 1964.

Jag vill hänvisa till motioner, som har väckts ifrån vår sida och som berör anlagen till de enskilda vägarna.

Det är riktigt, som herr Sveningsson säger, att även de allmänna vägarna lämnar åtskilligt övrigt att önska? Den utveckling, som så hårt pressar redan det allmänna vägväsendet, pressar dock än mera beträffande de enskilda vägarna. Vi har 96 000 kilometer allmän väg. Statsmakterna har inte någonsin brytt sig om att ta reda på hur mycket enskilda vägar som finns här i landet. I en utredning för en del år sedan angående vinterväghållning hittade jag ett uttalande om att de enskilda vägarna omfattar större längd än det allmänna vägväsendet. Det är i vart fall fråga om jämförbara storheter.

Jag är angelägen att säga — även om det egentligen är självklart, men jag vill inte att någon skall kunna vränga till det — att man naturligtvis måste ta hänsyn till trafikbelastningen när man avgör vilken standard olika vägar skall ha. Emellertid är jag fullkomligt på det klara med att trafikbelastningen även inom det statliga vägväsendet är mycket ojämn och att anspråken är rätt olika för olika vägar. Därför slår jag fast, att detsamma gäller i fråga om det enskilda vägväsendet. Det finns enskilda vägar, som utsätts för ganska hårda påfrestningar. I regel — men i många fall icke — ingår dessa i de 57 000 kilometer enskild väg, som har statligt bidrag. Vi måste dock säga oss att påfrestningarna även på vägar med bidrag i många fall är så stora, att de bidrag som lämnas är absolut otillräckliga.

Många av de A-bilar, som står på gatorna i Stockholm och väntar på att föra människor till och från arbetet,

Ang. väganslagen, m. m.

åstadkommer sin egentliga vägnötning utanför Stockholms råmärken. Ägarna av dessa bilar är vana vid hög fart och vid ordentliga vägar. Ute på landet tycker människorna, att dessa bilar kör ganska mycket för fort, men det är naturligt, ty stockholmsbilisterna blir vana vid hård körning med de förutsättningar de har. När de alltså kommer ut på våra enkla enskilda vägar, blir resultatet en ganska omild behandling av vägar som en gång byggdes utan tanke på att utsättas för sådan påfrestning.

Detsamma gäller beträffande buss-trafiken och inte minst lastbilstrafiken, som förekommer även ute på enskilda vägar och går ganska hårt åt dessa.

Till *underhåll av allmänna vägar* anslogs 1963/64 en summa av 440 miljoner kronor, medan i årets statsverksproposition föreslås 490 miljoner. På två år blir det således en ökning med 50 miljoner kronor. Anslaget för bidrag till *underhåll av enskilda vägar* stannar i sin helhet vid ett långt mindre belopp, nämligen 37,5 miljoner kronor.

Visst skall det vara »differens på åtskillnad» mellan allmänna vägar och enskilda vägar! Men är det inte en disproportion, som motiverar en närmare granskning, att underhållet för 96 000 kilometer allmän väg skall tillgodoses med 490 miljoner, medan 57 000 kilometer enskild väg skall klaras på 37,5 miljoner?

Vad sedan gäller *byggnadsbehovet för enskilda vägar* är det framför allt frågan om att bygga om dem och rusta upp dem, så att även dessa vägar kommer upp till en sådan kvalitet att man för dem kan erhålla statsbidrag. Det brister nu på många håll i fråga om de enskilda vägarnas standard. Motortrafiken söker sig i allt större utsträckning ut på enkla enskilda vägar. Bilisterna talar om hur illa man ute på landsbygden sköter sina vägar. Ingen tänker på skillnaden i resurser. Allt eftersom motorismen ökar måste vi räkna med att det blir en ökad belast-

ning på kanske inte alla, men väl på många av de enskilda vägarna i landet. Det finns här en disproportion, som jag tycker bör uppmärksammas då det gäller möjligheten att rusta upp dessa vägar.

Beträffande *byggandet* gäller att *anslagen till allmänna vägar* sedan två år tillbaka ökat till 77 miljoner kronor. Enligt statsverkspropositionen skall nu *till enskilda vägar* för samma ändamål, alltså i väsentlig grad iordningställande av vägarna, utgå blott 20 miljoner kronor.

Man kan visserligen säga, att man inte kan avhjälpa denna brist genom att höja underhållsanslaget endast från 37,5 miljoner till 41 miljoner kronor. Man kan heller inte åstadkomma den önskade förbättringen genom att höja anslaget för byggande av enskilda vägar från 20 till 25 miljoner kronor. Jag är fullt på det klara härmed. Det är emellertid inte direkt bristen på medel, som här är ensamt avgörande. Även en annan omständighet spelar in. Vägförvaltningarna i många län lider under en stor arbetsbelastning. Exempelvis vid omtaxeringen av vägunderhållsbidragen visade det sig att arbetskraften inom vissa vägförvaltningar blev så absorberad av denna uppgift, att det var svårt att få hjälp vid projekteringen.

Jag berörde denna sak i en motion förra året. Man kan inte räkna med att komma till rätta med bristerna bara genom att utan vidare yrka anslagshöjningar för själva vägbyggandet etc., utan bär måste det även bli en upprustning av förvaltningsorganen och — framför allt — en behovsgranskning. Jag undrar om man inte i fråga om många allmänna vägar kan klara sig med mindre än vad man nu får. Många enskilda vägar kan säkert också klara sig med vad man nu erhåller, en del helt utan statsbidrag och andra med något statsbidrag. I allt flera fall är det dock rimligt att man uppfyller bilisternas krav, att även dessa vägars

Ang. väganlagen, m. m.

standard skall stå i någorlunda riktig proportion till vad bilismen betalar.

Jag och några andra kammarledamöter har därför i motion I: 85 föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att vid utarbetande av nya planer för vägväsendets upprustning beaktas, att den förbättrade vägstandard, som motorismens utveckling erfordrar och av denna betalas, måtte komma även de enskilda vägarna till del genom väsentligen ökade bidrag för upprustning och underhall av mera trafikerade genomfartsvägar, eventuellt genom sådana vägars intagande till allmänt underhall i betydligt ökad omfattning.

Det är en målsättning som jag anser vara väsentlig och som man måste sätta upp för sig om det skall bli något av. Det räcker inte med att säga att man anser att anslagen är för små. Man måste också kräva att det här sker en omskiifning av resurserna. Vi måste slå fast att bristen på medel inte bör få hindra att man åstadkommer de erforderliga förbättringarna.

Vi diskuterade i förra veckan frågan om bilbeskattningen och Kungl. Maj:ts förslag att höja bensinskatten från 38 till 43 öre per liter. Det anfördes då från vissa håll, att man framställt en del förslag, som man ville få tillgodosedda, och därför ville man, hette det, inte motsätta sig förslaget om höjd bensinskatt. Man röstade trohjärtat och snällt för höjning av bensinskatten. Nu kan var och en i statsutskottets utlåtande i dag läsa ut hur mycket av de yrkanden från olika håll, som då angavs vara förutsättningen för att man röstade för höjd bensinskatt, som nu blivit tillgodosedda. Jag har faktiskt inte upptäckt något enda positivt resultat. Men bensinskatten har i alla fall höjts. Det innebär att de reserverade medlen även i år kommer att avsevärt öka i enlighet med de förslag som nu föreligger.

Detta sker samtidigt som en helt annan melodi spelas upp. Statsrevisorer-

na sätter nämligen frågetecken för hela denna besparingsreservation, denna specialdestination av bilskattemedlen. Den sparbössan, som man lägger över-skottsmedlen i, är därmed klart i farozonen. Det är tveksamt hur det kommer att gå med denna sak i fortsättningen.

Än värre är kanske en annan sak — en fråga som berörts i statsverkspropositionen och som även tidigare omnämnts i denna kammare i samband med behandlingen av det föreliggande utskottsutlåtandet. Det är frågan om tunnelbanorna.

Jag ifrågasätter på intet vis att storstadsområdena — t. ex. det stockholmska — inte väl skulle behöva tunnelbanor. Det är inte alls fråga om den saken. Det är, som det säges i 1959 års utredning om städernas väghållning, naturligt att ett storstadsområde behöver tunnelbanor för att tillgodose sitt trafikbehov. Men i likhet med utredningen har jag den uppfattningen, att det är synnerligen långsökt att därför göra gällande, att man för detta ändamål behöver använda just bilskattemedel. Jag stöder mig då på vad den nämnda utredningen anfört på sid. 31 i sitt betänkande, SOU 1959: 19. Där står: »Om man skulle godtaga betraktelsesättet att bidrag av bilskattemedel skulle utgå till tunnelbaneanläggning, som i en kalkyl betraktas som alternativ till en busstrafikled — — — bör också kunna hävdas att bilskattemedel bör utgå till de flesta transportanläggningar. Detta skulle leda till uppenbart orimliga konsekvenser. I princip bleve varje kommunikationsföretag som icke vore hänvisat till landsvägarna i så fall berättigat till statsbidrag av automobilskattemedel. Krav härpå skulle med fog kunna resas av t. ex. varje järnvägsföretag icke blott för dess förortstrafik utan även för långlinjetrafiken.»

Ja, så säger denna statliga utredning. Jag har fäst mig vid att vi redan i statsverkspropositionen inbjöds till ett prin-

Ang. vägnslagen, m. m.

cipbeslut i frågan, och inbjudan kommer igen i det betänkande som nu föreligger, liksom i prop. nr 107 med förslag till förordning om statsbidrag för byggande av tunnelbana. Det är en särdeles välskrivna proposition, och jag vill berika kammarens protokoll med ett stilprov. På sid. 8 i propositionen säger statsrådet: »Ett karakteristiskt drag för tunnelbanorna är att de åtminstone i de centrala delarna av tätortsregionen till större delen framgår under markytan.» Ja, så sägs det!

Jag kan förstå sammanhanget: även om banan på något ställe går över markytan, vill man motivera att den ändå skall ha statsbidrag. Jag fäster mig vid formuleringen och upplägningen av det hela. Jag konstaterar att man har en, jag höll på att säga, ideologisk motivering och säger att det är klart att vägväsendet inom storstadsregionen måste tillgodoses på ett tidsenligt sätt.

Ja, herr talman, det önskar vi för visso att vägväsendet blir överallt, men andra får finna sig i att behoven i detta hänseende just inte alltid blir fullt tillgodosedda. Man gör nu en kalkyl över vad det skulle kosta att med statsbidragsberättigade genomfartsvägar i storstaden tillgodose hela den stora trafik som kan förekomma vissa tider på dagen, och konstaterar att man kanske skulle kunna använda de pengarna på ett samhällsekonomiskt nyttigare sätt genom att investera dem under jorden, i tunnelbanor.

Vi får inte något besked om vilken grad av behovstillfredsställelse man syftar till utan får bara veta att det skulle kosta avsevärda belopp att följa principen att behovet skall tillgodoses.

I det här fallet resonerar man så att man konstruerar upp en behovsram, och sedan applicerar man det konstruerade behovet så att det räcker till för något annat och använder pengarna där.

Jag var oförsynt nog — det var en oartighet mot kammaren, fick jag höra

— att begära att vi skulle få några siffror som visade vad det vi skulle besluta kunde röra sig om. Jag var intresserad särskilt av en anledning, nämligen att jag sett att Stockholms stadskollegium lämnat några siffror angående de här sakerna, och jag tyckte det skulle vara värdefullt om kammaren och riksdagen kunde få belägg för att sådana siffror är någorlunda riktiga när vi skall bedöma frågan och fatta beslut. Jag skall be att få anföra några av dessa siffror. De kommer således från Stockholms stadskollegium, som ju är medkontraherande angående tunnelbanebyggena, och de är kanske hämtade från den överenskommelse som preliminärt avslutats mellan statsverket och Stockholms stad. Det är som sagt mycket ömtåliga siffror, och det skulle förra gången ha varit oartigt mot riksdagen att nämna dem, men Stockholms stad meddelade dem i februari!

Då uppskattas kostnaderna för Järvabanan till omkring 700 miljoner, för Täbybanan till 290 miljoner, för Botkyrkaanläggningen till 170 miljoner och för Nackabanan till 385 miljoner; summa tunnelbanor 1 549 miljoner. Av detta belopp hänför sig, säger stadskollegiet, närmare 900 miljoner kronor till s. k. banunderbyggnader; d. v. s. tunnlar, viadukter, banvallar o. dyl. Övriga fasta anläggningar kostar 450 miljoner och tunnelbanevagnar 200 miljoner. Man räknar med 95 procents statsbidrag till de cirka 900 miljonerna och då skulle man för denna utbyggnad komma upp till ett belopp av ungefär 840 miljoner kronor.

Det är ett viktigt principbeslut som kammaren går att fatta. Skall vi verkligen med denna något krokiga motiveering använda bilskattemedel till dessa tunnelbanor? Jag förstår att banorna kan behövas, och jag begriper också att man kan överväga att lämna statsbidrag, men varför skall man ta dessa pengar ur vägväsendets fordran på statsverket? Varför skall man ta pengar från motortrafiken och lägga dem på tunnelbanor,

Ang. vägenslagen, m. m.

där ingen motortrafik kommer att gå?

Jag förstår mycket väl att tunnelbanor — och därvidlag stöder jag mig på den utredning jag nyss hänvisade till — under vissa timmar på dagen kan medföra en avlastning av den hårdaste trafiken, men jag betvivlar allvarligt att de minskar behovet av genomfartsvägar för en växande motortrafik. Vi har redan en växande motortrafik genom Stockholm, och vi har en växande motortrafik över hela landet, och den låter inte hejda sig av en än så hårdhänt beskattning. Vi kan räkna med detta som en realitet. Kostnaderna härför vill man nu täcka genom bidrag av bilskattemedel. Jag skulle vilja sätta ett frågetecken för en sådan ordning. Jag skulle kunna överväga om det vore lämpligt och statsfinansiellt möjligt att använda andra statliga medel för dessa ändamål, men jag förmodar att isen är tjockare i det fallet. Jag utgår från att finansministerns motvilja att disponera pengar på det sättet är större när det gäller de vanliga skattemedlen än när det gäller en specialdestination av detta slag, som man ibland tycks anse att man kan handskas litet hur som helst med.

Det föreligger enligt mitt förmenande ett stort behov av pengar när det gäller våra vägar, för vilka dessa medel ju avsetts att komma till användning. Jag anser att motortrafiken bör ges rimliga och skäligen förutsättningar på våra vägar, innan vi tar på oss en kostnad av denna storleksordning.

Motortrafiken kan nog sägas gå ett omilt öde till mötes i vad gäller beskattningen. Jag har i min hand direktiven för den nya utredning som skall behandla dessa ärenden, och de bådär, såvitt jag kan bedöma, inte särskilt gott för den kommande skattebelastningen. I regel har alla skattereformer, som jag kan komma ihåg från den senaste tiden, i grund och botten inneburit en ökad skattebelastning för någon. Även denna reform torde gå i samma riktning. Alla vi som vill att motortrafiken på våra vägar skall tillgodoses med motorismens

medel bör vara eniga och inte ta på oss ett principbeslut, om vilket det offentligen hittills inte har sagts så mycket.

Under nu angivna förhållanden kommer jag, när den stunden är inne, att yrka avslag på Kungl. Maj:ts förslag på den punkten. Jag kommer också att ställa yrkande om bifall till motionen 85 i första kammaren och en likalydande motion i andra kammaren, som innebär en skrivelse med begäran om en bättre avvägning av statsbidragsverksamheten för det enskilda vägväsendet.

Herr statsrådet SKOGLUND:

Herr talman! Först skall jag säga några ord till herr Sveningsson. Han har här låtit kammarens ledamöter förstå att absolut ingenting har hänt på vägbyggandets område under de gångna åren. Han har i varje fall inte kunnat märka någonting. Herr Sveningsson förklarar käckt att bakom mitt uttalande i statsverkspropositionen om att vi fullföljer den kraftiga vägupprustningen inte finns ett uns av sakligt underlag. Det skall vara herr Sveningsson som skall kunna göra sådana uttalanden och samtidigt göra kovändningen på slutet.

Låt mig till herr Sveningssons och till kammarens upplysning meddela att vi under perioden 1960—1963 färdigställt en väglängd av totalt 4 341 kilometer. Det betyder i runt tal 100 mil per år. Detta karakteriserar herr Sveningsson så att ingenting har skett. Det förhållandet att vi bygger 100 mil nya vägar per år skulle innebära att Sverige i vägväsende var ett underutvecklat land. Jag skulle vilja rekommendera herr Sveningsson att göra en resa åt andra väderstreck; då kommer kanske också han att upptäcka att borta är nog bra men hemma är bäst.

Herr Sveningsson förklarar också att här måste tagas krafttag för att någonting skall hända, men herr Sveningsson förstår väl ändå att det krävs ökade resurser för att någonting skall kunna göras. När herr Sveningsson skall dra slut-

Ang. väganlagen, m. m.

satserna av sina påståenden och sina teser säger han att högern i år har konstaterat att den inte har råd att bjuda över Kungl. Maj:t och följaktligen nöjer sig med den av Kungl. Maj:t föreslagna höjningen på 120 miljoner kronor i förhållande till beloppet under löpande kalenderår. Den siffran anförde han givetvis inte — den passar inte in i det mönster han har skapat — men det är den verkliga siffran. Men, herr Sveningsson, om man stiger fram och kritiserar så våldsamt som herr Sveningsson har gjort och samtidigt konstaterar att högern inte är beredd att skjuta till en krona mer än vad Kungl. Maj:t har bjudit, kan jag inte förstå annat än att den som så talar mister sin talan i fortsättningen.

Låt mig sedan få säga några ord rent allmänt sett om vägutbyggnaden. Den utbyggnad som har skett har i tekniskt avseende varit baserad på 1957 års vägplan. År 1958, som var första året i den planen, uppgick de statliga väginvesteringarna på landsbygden till 320 miljoner kronor. För år 1966 föreslås 610 miljoner kronor, sålunda en ökning från år 1958 till år 1966 med 290 miljoner kronor, alltså under åtta år. Detta innebär att de ordinarie väganlagen under perioden 1958—1966 relativt sett ökade med inemot 90 procent. För de allra sista åren under perioden är ökningen större än under de första åren.

Jag vill också i detta sammanhang erinra om att statsutskottet i sitt utlåtande över Kungl. Maj:ts framställning om anslag till väghållningen för budgetåret 1962/63 framhöll att en ökning av väganlagen med ungefär 100 miljoner kronor per år kunde utgöra en utgångspunkt för ställningstagandena det närmaste budgetåret i fråga om investeringsramar och anslag till vägbyggande och vägunderhåll för såvitt det samhällsekonomiska läget gav förutsättningar härför. Den av mig förordade ökningen utgör 120 miljoner kronor, alltså 20 miljoner kronor mer än vad den svenska riksdagens båda kamrar i fjol ansåg vara ett rimligt riktmärke när det gällde

att göra avvägningen, samtidigt som man försåg det med en reservation, nämligen att hänsyn måste tas till det samhällsekonomiska läget.

I förrgår diskuterade denna kammarbostadsbyggandet. Jag vill påminna kammarens ledamöter om att pengar krävs för flera ändamål än enbart vägar. Kommunalmännen vill också ha skolor, och landstingen vill ha sjukhus. Det var förmodligen detta som statsutskottet tänkte på, ty det är ju ändå detta utskott som centralt får göra avvägningen. Till utskottet går alla äskanden från de olika avdelningarna. Utskottet gjorde reservationen att man skulle ha de 100 miljoner kronorna som riktmärke ur samhällsekonomisk synvinkel.

En redovisning av vägutgifterna blir naturligtvis inte fullständig om man inte tar med beredskapsarbetena. Under senare år har dessa arbeten varit av betydande omfattning och utgjort ett värdefullt tillskott till de ordinarie arbetena. Under åren 1958—1964 utfördes beredskapsarbeten för 1 400 miljoner kronor på landsbygdens allmänna vägar. Huvuddelen av dessa arbeten var företag som ingick i flerårsplanerna, och på så sätt har de i åtskilliga fall kunnat tidigareläggas. Den sammanlagda kostnaden för beredskapsarbeten under kalenderåret 1964, inklusive vissa arbeten av investeringskaraktär inom området, uppgick till 304 miljoner kronor, vilket tillsammans med de ordinarie medlen innebär vägarbeten på landsbygden för 815 miljoner kronor. År 1963 var motsvarande belopp 715 miljoner kronor. Ökningen från år 1963 till år 1964 blev sålunda 100 miljoner kronor. En jämförelse mellan det verkliga utfallet av väginvesteringarna och vägplanens investeringsserie för perioden 1958—1964 visar för landsbygdens del att de verkliga investeringarna överstiger vägplanens utgiftsprogram med cirka 370 miljoner kronor. Vi har alltså passerat 1957 års vägplan, som ansågs vara rätt anspråksfull när den presenterades på sin tid. Den har passerats med 370 miljoner

Ang. väganlagen, m. m.

kronor, detta sagt med anledning av det som herr Sveningsson har uppehållit sig vid och för att liksom klara ut att herr Sveningsson nog måste ha gått nästan helt »blind» ute på vägarna, eftersom han inte har upptäckt det som verkligen har skett.

Herr Ferdinand Nilsson och jag hade en liten duell för några veckor sedan. Herr Nilsson ville ovillkorligen att jag då skulle ta upp till diskussion bidraget till tunnelbanorna. Jag betraktade det då och jag betraktar det fortfarande såsom oartigt mot riksdagen, att vi skulle föregripa den debatt som sker i dag. Det skulle alltså ha blivit ett resonemang mellan herr Nilsson och mig, ty det var ju en enkel fråga, och jag är inte säker på att talmannen skulle ha medgivit en allmän debatt. Därför sköt jag svaret framför mig och menade att vi väl fick ta upp diskussionen när budgeten hade kommit. Nu är den här, och i dag skall jag resonera med herr Nilsson om denna fråga.

Låt mig först säga att herr Nilsson talade om att i överenskommelsen mellan Stockholms stad och Stockholms län skall finnas belopp angivna, och han läste upp en rad siffror ur en tidskrift, förmodligen den tidskrift som Stockholms stad ger ut. Det var många och stora siffror, och herr Nilsson lät liksom kammarens ledamöter förstå att detta har man skrivit in i avtalet och att det var detta han ville veta förra gången.

Tråkigt nog, herr Nilsson, finns det inga siffror i den här överenskommelsen. Om herr Nilsson inte tror på mitt ord, så lägger jag avtalet här för utlåning.

Vad man har kommit överens om är att man skall samordna statsbidraget till tunnelbanorna med det statsbidrag som i övrigt utgår till vägarna.

I propositionen angående riktlinjer för den statliga trafikpolitiken sade jag att beträffande samordningen av trafikinvesteringarna i storstockholms-

området borde målet vara att mot bakgrunden av regionplanen uppnå en lösning som innebär en fullgod trafikservice inom området till lägsta samhälls-ekonomiska kostnad. Denna princip godtogs också av riksdagen, och den överenskommelse som nu har träffats mellan berörda parter om samordning, utbyggnad och drift av det kollektiva trafiksystemet i Storstockholm ansluter sig enligt min mening mycket väl till de riktlinjer jag angav i propositionen om trafikpolitiken för lösning av Storstockholms trafikproblem.

Jag vill gärna begagna det här tillfället att ge mitt erkännande åt utskottet för att det så enhälligt har givit uttryck för precis samma uppfattning. Trafikproblemen i storstadsområdena är redan nu av en sådan omfattning att mycket stora investeringar krävs för att lösa dem. Med fortgående trafikökning och urbanisering blir svårigheterna självfallet än mer framträdande. För att klara av trafikproblemen i storstadsområdena inom ramen för de resurser som rimligen kan avdelas för ändamålet är det av allra största betydelse att man väljer lösningar som ur samhälls-ekonomiska synpunkter är försvarbara. Enligt min mening bör det ske genom att efter erforderlig regionplanering bygga ut de kollektiva trafikmedlen. Att i alltför stor utsträckning basera Storstockholms trafikförsörjning på individuella färdmedel torde inte vara möjligt med rimliga ekonomiska insatser. Det överensstämmer också helt med den allmänna uppfattningen utomlands om hur man lämpligast bör lösa trafikförsörjningen i stora tätregioner.

Erfarenheterna i vissa andra länder, exempelvis Förenta staterna, har nämligen otvetydigt visat att det i stora tätortsregioner inte är ändamålsenligt att basera trafikförsörjningen i huvudsak på individuell biltrafik. Även där man satsat efter våra förhållanden utomordentligt stora belopp på att bygga ut

Ang. väganslagen, m. m.

väg- och gatusystemet har det sålunda inte varit möjligt att uppnå en tillfredsställande lösning.

Mot bakgrunden av detta har jag ansett det motiverat att s. k. underbyggnad för tunnelbanor göres statsbidragsberättigad på likartat sätt som gäller för vägar och gator. Herr Nilsson gjorde sig litet lustig genom att citera en mening ur statsverkspropositionen om vad en tunnelbana är för någonting. Nu är det så, herr Nilsson, att begreppet tunnelbana är okänt i den lagstiftning som berörs i sammanhanget, och därför är det nödvändigt att man definierar det. Om herr Nilsson hade läst litet längre ner, hade han kunnat konstatera att det är möjligt att man också får pröva bidrag till de delar som går ovan jord.

Jag förmodar att herr Nilsson är helt införstådd med att man måste veta — i varje fall på håll där man känner ansvar — vad det är man ger statsbidrag åt och att det då presenteras och beskrivs. Om sedan herr Nilsson tycker att det inte passar hans sinne för stilistik är jag ledsen, men det är väl ingenting att göra åt fallet.

Genom statsbidragsgivningen till tunnelbaneutbyggnaden ökas möjligheten till ur samhällsekonomiska synpunkter riktiga lösningar av trafikproblemen. Målet för trafikpolitiken bör vara att de olika trafikanläggningarna och trafikmedlen på ett optimalt sätt skall komplettera varandra för att man på så sätt skall få en trafikförsörjning till så låga samhällsekonomiska kostnader som över huvud taget är möjligt. Den avvägning som måste göras mellan olika lösningar av trafikproblemen bör ske inom ramen för de planer som upprättas för väg- och gatubyggnad, alltså flerårs- och fördelningsplaner, och under hänsynstagande till de medel som enligt dessa planer står och beräknas stå till regionens förfogande. Den totala medelsanvisningen till regionen bör sålunda inte bli högre på grund av att man bygger en tunnelbana

som alternativ till andra trafikleder. Med denna utformning av bidragssystemet är det enligt min uppfattning fullt rimligt att statsbidrag till byggande av tunnelbana utgår av bilskattemedel.

Den föreslagna principen innebär också att byggande av tunnelbanor i storstockholmsområdet inte skall få någon inverkan på väg- och gatubyggnandet i övriga delar av landet. Det tror jag är viktigt att betona i detta sammanhang.

Såsom utskottet också har framhållit skulle en statlig bidragsgivning i annan ordning innebära att regionen för sina trafikledsbyggen utöver bilskattemedel i ordinarie omfattning skulle erhålla ett tillskott av allmänna skattemedel. Kostnaderna för utbyggnad av de tunnelbanor som omfattas av principöverenskommelsen har enligt överlagsmässiga uppskattningar angivits till ungefär 1,5 miljarder kronor. Statsbidrag för tunnelunderbyggnaden uppskattas på grundval härav till ett belopp av storleksordningen 800 miljoner kronor.

Enligt överenskommelsen skall som riktpunkt för planering av byggandet gälla att tunnelbanorna till Järva, Täby och Botkyrka skall vara färdiga före 1975 samt banan till Nacka och station Isstadion under senare hälften av 1970-talet. Med borträknande av uppskattade kostnader för Nackabanan skulle de totala statsbidragen fram till 1975 från denna utgångspunkt kunna anges vara av storleksordningen 550 miljoner kronor. Reellt sett blir det fråga om en prioritering inom ramen för de anslag statsmakterna fastställer nu och i fortsättningen. I statsverkspropositionen har jag också anfört att jag i princip utgått ifrån att de i den preliminära överenskommelsen rörande storstockholmstrafiken angivna statsbidragen skall rymmas inom ramen för en eljest normal ökning av gatu- och väganslagen till kommuner inom stockholmsregionen. Detta uttalande från min sida

har kraftigt understrukits av utskottet. I direktiven för vägplaneutredningen har beträffande den långsiktiga utvecklingen av väganslagen angivits ett högre alternativ, innebärande en årlig kostnadsökning av 7,5 procent fram till år 1975 med en höjning därutöver i samma takt som ökningen av bruttonationalprodukten. Under dessa förutsättningar skulle väganslagen komma att öka från föreslagna drygt 1 500 miljoner kronor för nästa budgetår till belopp av storleksordningen 2 000 miljoner upp till 2 800 miljoner kronor år 1975.

Herr talman! Det var det som jag ville säga med anledning av vad herr Nilsson anförde i fråga om statsbidrag till tunnelbanor.

Herr SVENINGSSON (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker att det var rätt onödigt av kommunikationsministern att i år gripa till det grova artilleri och den hårdhänta kritik mot mig som han kom med denna gång. Jag tyckte att jag var så snäll och trevlig i mina uttalanden. Jag är därför ganska förvånad över denna hårdhänta kritik, detta tal om kovändningar och att märkt att vägarna har förbättrats. Det går inte att finna det i protokollet, när jag är helt blind när jag färdas på vägarna. På tal om blindheten vill jag bara säga att jag i sommar haft körkort 40 år och att jag under de senaste 10—15 åren kört ungefär 3 000 mil varje år. Men nu kommer naturligtvis kommunikationsministern att sköta om att mitt körkort blir indraget.

I mitt anförande har jag inte sagt att ingenting har hänt på vägarna under detta blivit utskrivet. Det är uttalanden som får stå för kommunikationsministerns senaste åren och att jag inte har tern.

Jag erkände i mitt anförande att det har anslagits betydande belopp och att det är ett stort och svårt problem att

Ang. väganslagen, m. m.

få vägarna i det skick som de borde vara i med hänsyn till den trafik som vi har och kommer att ha framdeles. Det är säkert riktigt att det har iordningställts 100 mil vägar om året under de senaste åren, men med den takten tar det 95 år att iordningställa landets alla vägar, ty vi har mellan 9 500 och 10 000 mil vägar i hela landet. Menar då kommunikationsministern att de vägar som iordningställs nu är moderna och i gott skick när våra barnbarn och kommande generationer skall använda dem en gång? Men jag erkänner visst att det överstiger våra resurser att hastigt få våra vägar i det skick som de borde vara i, och jag undvek i år att tala om vägplanen. Jag har talat om den många gånger tidigare. Men den är räknad i 1956 års penningvärde. Jag hade därför verkligen väntat att kommunikationsministern i år inte skulle använda vägplanen som jämförelsematerial, för det verkar löjligt.

Det var uttalandet i statsverkspropositionen att förslagen innebär en fortsatt kraftig upprustning på vägväsendets område som jag kritiserade. Den uppfattningen kan jag nämligen inte dela, och jag tror inte att kommunikationsministern innerst inne har den uppfattningen att en kraftig upprustning förekommer här.

Jag fick inte svar på den fråga som jag väddade om svar på, om det finns ett verkligt underlag för den framställning som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har redovisat och som innebär att vi skulle vara så fattiga att vi inte har råd att underhålla de vägar som vi har och som byggts för mycket länge sedan. Det är där det brister så oerhört mycket.

Kommunikationsministern säger vidare att jag i år uttalat mig på sådant sätt att jag kommer att mista min talan i riksdagen. Menar den maktfullkomliga regeringen att den vill avskaffa riksdagen, eller vad ligger bakom detta uttalande? Det skulle vara intressant att få litet mera klarhet på den punkten.

Ang. vägenslagen, m. m.

Att man inte tycker om när vi någon gång gör gällande att allting inte är så välordnat och så lyckat och bra skött på det ena eller andra avsnittet och att statsråden känner sig fullkomliga i alla avseenden, det vet framför allt den som i åtskilliga år varit ledamot av konstitutionsutskottet.

Jag begärde egentligen ordet för en replik med anledning av de uttalanden som herr Bengtson och herr Ferdinand Nilsson gjorde om de enskilda vägarna. Jag vill gärna ha deklarerat att jag aldrig anslutit mig till dessa högtflygande tankar att staten även skall ta hand om de enskilda vägarna i mycket stor omfattning eller i deras helhet. Jag är inte utan erfarenhet. Antingen jag är som kommunikationsministern säger blind eller inte, så bor jag långt ifrån allmän väg. Jag är med och håller en enskild väg åt två håll om 7 kilometer, och jag är intresserad av att även de enskilda vägarna är så bra som möjligt. Men jag tycker inte att det är så illa ställt med bidragen till de enskilda vägarna, och orsaken till att jag inte kunnat ansluta mig till den uppfattningen att staten skall överta en stor del av de enskilda vägarna eller alla är att jag är rädd för att de då blir ännu sämre underhållna än nu. Många gånger är det en lättnad att komma från en allmän väg in på en enskild väg, och då tänker jag även på andra vägar än den som jag är bosatt vid.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Först några ord till herr Sveningsson, annars glömmet jag bort honom. Jag vill bara konstatera att vi i vår motion inte yrkar att alla vägar skall övertas av staten. Vad vi ifrågasatt är om den nuvarande avvägningen av statliga bidrag och den nuvarande avvägningen av intagningsstakten är riktig. På den punkten skall man inte förenkla argumentationen och — för att komma ifrån att man inte har velat gå med på

saken — säga att vi syftar till att alltsammans skall övertas av staten. Det har vi inte föreslagit. Polemisera mot vår verkliga uppfattning! Det blir sakligt bättre på det sättet, herr Sveningsson!

Dessutom begärde jag naturligtvis ordet med anledning av statsrådets yttrande. Det blev dock vissa resultat denna gång. Jag har en positiv inställning till det enskilda vägväsendet. Jag är ledsen över att statsrådet av sitt livliga engagemang i tunnelbanefrågan inte kom att få tillfälle att samtidigt ta någon som helst ståndpunkt till de propåer som framställts från det parti jag tillhör, när det gäller de enskilda vägarna. Det är en väsentlig sak, ett problem som vägkilometermässigt är lika stort som de statliga vägarna.

Men herr statsrådet är så intresserad av detta stockholmsprojekt att han sade att han fortfarande ansåg att det skulle vara felaktigt om han och jag hade fört denna debatt i förväg på tu man hand. Ja, herr statsråd, det hade jag tyckt också! Men det var inte det som min fråga gällde för några veckor sedan. Jag begärde bara vissa uppgifter, och anledningen var för det första att det inte fanns några sifferuppgifter i statsverkspropositionen, där saken annonserades, och för det andra att det var omöjligt att få kompletterande uppgifter i statsrådets eget departement. Därför tänkte jag: Nu skall jag ge statsrådet Skoglund tillfälle att komplettera den saken så att riksdagen i god tid får veta vilket belopp det gäller! Såsom herr statsrådet med all rätt säger: Man måste veta vad man ger statsbidrag till, om man känner ansvar. Ja, herr statsråd, när man fattar ett viktigt principbeslut vill man också veta hur mycket det kostar. Statsrådet säger att det i avtalet med stockholmarna inte finns några siffror, och det har han förmodligen rätt i. Därmed ansåg han tydligen att han plattat till alla de uppgifter som jag inhämtat från stadskollegiet. Nej, det hade han visst inte ty jag kan inte finna annat än att jag nu

Ang. väganlagen, m. m.

fick de uppgifter som jag begärde för någon vecka sedan. Jag kunde lika gärna ha fått dem för några veckor sedan. Stadskollegiet anger i den tidskrift, som statsrådet konstaterade att jag hade och som således numera inte var honom obekant, att det rör sig om tunnelbanebyggen för 1 545 miljoner kronor. Jag återgav detta nyss, och sedan bekräftar statsrådet att han är av ungefär samma uppfattning eller att det rör sig om 1 500 miljoner kronor. När det gäller så höga tal kan väl denna skillnad i beloppen inte spela så stor roll. Statsrådet har således inte ändrat på utan bekräftat vad jag yttrade om dessa ting.

Vad beträffar statsbidraget gör stadskollegiet gällande att det rör sig om 95 procent, och det har lämnats den upplysningen att bidraget beloppsmässigt skulle röra sig om 843 eller 846 miljoner kronor. Jag rundade av dessa siffror i mitt anförande nyss till 840 miljoner kronor. Nu säger statsrådet att beloppet skall vara 800 miljoner kronor. Jag tror att den ena siffran kan vara lika riktig som den andra. *Men varför skall uppgifterna behöva sitta så långt inne, herr statsråd? Varför fick vi inte reda på dessa siffror i god tid, så att vi kunde fråga människorna hemma i bygderna om de vill satsa så mycket pengar på tunnelbanor i storstadsområdena eller inte?* Jag har en känsla av att det var alltför obekvämt för statsrådet att jag gjorde denna fråga.

Herr Sveningsson menade att statsrådet Skoglund inte var konciliant. Jag måste säga att jag tycker att för att vara statsrådet Skoglund var han ytterligt älskvärd.

Herr BENGTON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Kommunikationsministern har på sedvanligt sätt målat en vacker bild av allt som gjorts på vägväsendets område. Han talade om att vi fullföljer den kraftiga väguppbyggnaden. Ordet »kraftiga» vill nog åtskilliga av oss inte använda. Han talade vidare om

antalet färdigställda vägar per år, 100 mil, men märkligt nog förbigår han de realiteter som finns, nämligen det skick som vägarna befinner sig i. Han berör inte att gjorda undersökningar visar att endast 35 procent av riksvägnätet har en fullgod standard i förhållande till vad dagens trafik kräver, och i fråga om länsvägarna är det inte ens en femtedel utan bara mellan 15 och 20 procent som har en god standard. 60 procent är i behov av ombyggnad. Detta är väg- och vattenbyggnadsstyrelsens siffror, som man bör hålla i minnet när man vet vilken betydelse kommunikationerna har i dagens samhälle.

Herr Skoglund talade inte heller om att principen för automobilskattefondens användning, nämligen att vi skall använda fondens pengar till vägarna, praktiskt taget aldrig följts med undantag för ett år då fonden minskade. Annars har använts mindre pengar till vägarna än som flutit in i fonden. Tyvärr fick jag inte något svar, inte heller förra året, när jag frågade herr Skoglund om huruvida fondens pengar skall användas till vägarna eller vad de eljest skall användas till. Finansministern har, om jag inte minns fel, någon gång uttalat att pengarna skall användas för vägdamål, men kommunikationsministern har inte gjort det.

I ett avseende kan jag instämma med kommunikationsministern. Jag förstår att hans polemik mot herr Sveningsson riktade sig mot denne personligen. Mot det parti som herr Sveningsson tillhör riktades det däremot inte någon polemik från kommunikationsministerns sida, ty detta parti står ju på samma sida som kommunikationsministern. Partiet har inte avgett någon reservation, utan de reservationer som finns har gjorts av centerpartiet.

Det var väl en liten replik vänd mot vårt håll, när kommunikationsministern en passant tog upp de ekonomiska problemen och yttrade att skolor och andra ändamål också behöver pengar. Visst går det att göra uttalanden i sådan rikt-

Ang. väganslagen, m. m.

ning, men den långsiktiga planeringen för kommunikationerna är ju av oerhörd betydelse för vårt framtida ekonomiska liv. Därför menar jag att regeringens hela politik ofta kännetecknas av en felaktig planering. Det är utgångspunkten som är felaktig, vilket kan medföra att vi råkar in i en hel del besvärligheter som tvingar oss att vidta åtgärder som kanske inte blir behagliga. Därför att utgångspunkten för planeringen är felaktig kan vi nu inte få tillräckligt med pengar till en så viktig sak som vägarna.

Kommunikationsministern tog nog litet för lätt på frågan om tunnelbanan, även om jag inte har något att invända på denna punkt. Beträffande de siffror som man nu talar om är jag rädd för, herr statsråd, att de kommer att användas ganska mycket, och vi får väl hjälpas åt om de behöver rättas till. Jag vill understryka vad kommunikationsministern sade, nämligen att utgångspunkten i princip måste vara den preliminära överenskommelsen rörande statsbidraget, nämligen att detta skall rymmas inom ramen för anslagen till vägar och gator. Detta har ytterligare understrukt av utskottet som uttalar att den föreslagna utvidgningen av tillämpningsområdet för bidragsgivningen icke i och för sig avses medföra en ökning i den totala medelstilledningen. Jag tror att det blir anledning att åtskilliga gånger i framtiden, när medlen skall fördelas, starkt understryka vad som anförts från departementschefens sida liksom av utskottet, vars uttalande på denna punkt jag hoppas att riksdagen kommer att godkänna i dag.

Herr statsrådet SKOGLUND:

Herr talman! Herr Sveningsson var litet överraskad över att jag var en smula mörk i tonen, när jag vände mig till honom. Han tyckte nämligen att han var snäll i talarstolen, och jag sade inte heller att han var elak. Vad jag sade var att det var en vrångbild

— mildt uttryckt — av verkligheten på vägväsendets område som herr Sveningsson tecknade.

Nu har ju herr Sveningsson korrigerat sig. Jag skall inte tala om den där vändningen som han hade i sitt första inlägg, men han har ju sagt att uttrycket att »ingenting hade hänt» inte finns i stenogrammet eller, som han sade, i protokollet — och det sista kan jag förstå.

Herr Sveningsson åker 3 000 mil per år, och då måste jag säga att jag blev ännu mer överraskad över att han kunde hålla sitt första inlägg.

Jag skall hålla med både herr Sveningsson och herr Bengtson om att allt är långt ifrån bra på vägväsendets område. Vi har ännu många och långa vägar att bygga om och förbättra, och det är därför som vi gör denna satsning. I år satsar vi till och med 20 miljoner kronor mer än fjolårets riksdag angav som riktmärke, och samtidigt hade vi då den reservationen att vi måhända fick nagga beloppet i kanten om det samhällsekonomiska läget föranledde detta. Herr Sveningsson och hans parti har ju inte något annat alternativ till upprustningen av vägarna än regeringens förslag, d. v. s. Kungl. Maj:ts proposition. Jag menar då att herr Sveningsson bildligt talat liksom förlorat sin talan, när han inte har något alternativ utan själv upptäcker att det betyder att man får vänta till år 1975, som han själv sagt. Jag skall inte acceptera den siffran, ty jag vågar inte sia lika friskt i detta avseende som somliga gör.

Om herr Ferdinand Nilssons inlägg är inte så mycket att säga nu. Han korrigerade sig själv, allteftersom inlägget pågick. Låt mig emellertid säga en sak, herr Ferdinand Nilsson, och det är att denna siffra, 1 500 miljoner kronor, inte är definitiv. För att få reda på vad det ungefär kan röra sig om i investeringar har man gjort en överslagsberäkning, och det är den som stannar vid 1 500 miljoner kronor, men detta belopp är

Ang. vägnslagen, m. m.

inte definitivt, ty jag har sagt, att varje år medelsanvisningen skall göras, skall detta in i den gemensamma prövningen. Det bör inte — som herr Nilsson vill ha det — vara ett särskilt belopp vid sidan om de allmänna vägmedlen till storstockholmsområdet, utan detta får gå in i den vanliga medelsprövningen. Utskottet har ju på denna punkt i sin formulering varit nästan hårdare än propositionen — jag vet inte om herr Bengtson nu var på väg att glida ur.

Till herr Bengtson vill jag upprepa vad jag nyss sade, nämligen att vi är medvetna om att allt här inte är bra och att det är därför som vi fortsätter, men vi råkar ändå, herr Bengtson, i det dilemmat att vi måste göra avvägningar mellan de belopp som skall användas för det ena och dem som skall användas för det andra ändamålet. Det är att göra det alltför bekvämt för sig när man gör som herr Bengtson säger: »Bilskattemedlen skall till vartenda öre så långt som projektering det möjliggör användas nu.» När det hålls en bostadsdebatt står gruppledaren från centerpartiet och talar om hur omöjlig och alltför snål regeringen är och intar den attityden i fråga efter fråga. Men de centerpartister som är kommunalmän vet att den rollen inte är lika lätt att spela hemma i kommunalnämnden. Då vet man att det gäller att fördela de medel som finns och att göra det efter noggrann avvägning. Det är detta som regeringen får lov att göra, men i ett större sammanhang.

Vidare efterlyste man här min uppfattning om vägunderhållet. Då vill jag gärna säga — för att det inte skall behöva frågas en gång till — att under senare år har medel för ändamålet i ökad omfattning ställts till förfogande från statens sida. Detta är delvis en följd av att bidragsreglerna ändrats från och med budgetåret 1963/64. Ändringarna innebär att underhållsbidrag nu utgår med fem procent och byggnadsbidrag med tio procent högre an-

del av kostnaderna än tidigare, d. v. s. man kan få byggnadsbidrag från 70 upp till 85 procent. När man som jag är i tillfälle att nästan varje vecka ta del av vad det egentligen är för belopp som faller på medlemmarna i vägsamfälligheterna, måste jag säga att det är mycket små belopp som man i regel har att göra med. Det är fråga om en eller ett par eller tre **hundredalappar** per år för de flesta. För dem som har stora fastigheter med värden uppåt 85 000—100 000 kronor och därutöver blir givetvis andelen i kronor räknat större.

I årets statsverksproposition förordar jag vidare att man skall utvidga bidragsgivningen genom att enskilda vägar med särskild betydelse ur fritidssynpunkt skall kunna bli bidragsberättigade. Jag är fullt medveten om det enskilda vägnätets stora betydelse ur kommunikationssynpunkt och anser det därför vara angeläget att vidga bidragsmöjligheterna på det sätt som man i årets proposition presenterar som en nyhet. Anslagen till de enskilda vägarna har också visat en kraftig ökning mellan budgetåren 1962/63 och 1965/66. Ökningen av underhållsanslaget är 50 procent, och ökningen av byggnadsbidraget är nästan lika stort.

Med det har jag väl svarat på frågan om bidrag till underhåll och byggande av enskilda vägar.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Först några ord i anledning av vad som sades om kommunalmän från centern som visst var uppe och bad för sina bygder. Herr statsråd, får Ni aldrig besök av några socialdemokratiska kommunalmän, som är uppe och säger att det har blivit en förskräcklig villervalla med detta planerande och att det är alldeles tvunget att få det tillrättat på något vis? Händer det ingenting i den vägen? Händer det inte att fotograferna, som står här

Ang. väganlagen, m. m.

ute vid statsrådsuppvaktningarna, är till för att plåta även socialdemokratiska kommunalmän? Jag skulle tro att så är fallet.

Herr statsrådet säger att mina siffror blev tillrättalagda. Men, herr statsråd, jag har inga siffror! Jag försökte få sådana, och jag frågade statsrådet men fick inga. Jag nöjde mig med att citera vad herr Carl Albert Andersons stadskollegium sagt, och de siffrorna stämde ganska bra. Det innebär såvitt jag kan förstå inte någon avsevärd korrigeringsom man vid byggnadskostnadsberäkningar för tunnelbanor uppger 1 500 i stället för 1 545 miljoner kronor. Ingen reträtt från herr Carl Albert Andersons sida blev nödvändig när statsrådet gav siffran 1 500. Det blir inte heller behov av någon reträtt när Stockholms stadskollegium skickar ut uppgifter om att statsbidraget skulle uppgå till ungefär 840 miljoner, medan statsrådet sedan är nere i 800. Har man en lägre siffra på det ena hållet, blir procent-siffrorna på det andra också lägre. Det stämmer alltså bra, och jag kan inte vidkännas någon reträtt.

Herr statsrådet säger att man visserligen inte kan ange siffror men att vi har en klar norm: det skall vara en eljest normal ökning. Men vad är en eljest normal ökning när det gäller statsbidrag till vägväsendet i storstadsregioner? Jag tror det är ett ganska nyprövat område, och någon riktigt fast praxis finns nog inte. Jag undrar om man verkligen kan bygga alltför mycket vid ekonomiska avgöranden på så lösa normer. Man kan ge en allmän målsättning. Det är ju värdefullt med en *allmän målsättning*, det är *bättre än ingen målsättning*, men det säger ju inte så mycket. Det är inte särskilt roligt för dem som skall bevilja pengar och besluta i dessa frågor att råka ut för att få sina beslut på så lösa grunder vid ett senare tillfälle tolkade och översatta i kalla siffror. Jag skulle vilja att översättningen i möjligaste mån skulle ges något tidigare. Det skulle kän-

nas fastare och säkrare, inte minst för dem som kanske med litet tvivel i hjärtat denna gång kommer att rösta för statsrådets proposition. Det skulle vara roligt för dem att veta vad detta blir i siffror. Jag tror att detta är ett trivselproblem.

Låt mig till slut bara säga en enda sak om ökningen av bidraget till de enskilda vägarna. Det ser mycket ut, därför att statsrådet förföll till den kapitalistiska procentberäkningen. Tar man det i kalla siffror, blir det små belopp.

Herr BENGTON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Statsrådet Skoglund och jag är gamla bekanta, och jag har liksom litet på känn vad han kommer att säga. Det fullföljdes i dag med först den vackra bilden och sedan frågan om avvägningarna. När jag planerade mitt anförande började jag följaktligen med att tala om avvägningarna. Det står redan i början att jag är fullt medveten om den avvägning som behöver göras.

Det blev emellertid en retuscheringsom jag tycker var nödvändig. Statsrådet sade att det inte var så väl beställt. Jag kan säga, att allt prutades inte, men hälften prutades genast. Det går inte att komma förbi, i det skick vägarna befinner sig.

Men jag begärde ordet för en replik i syfte att visa på en speciell sak. Statsrådet säger att vi har ökat beloppet med 20 miljoner upp till 120 miljoner. Men detta går ju till underhållet, och det visar att vägarna är i sådant dåligt skick att man får lägga ner mer pengar på dem. Den plan vi hade på 500, 560 och 620 miljoner har inte statsrådet fullföljt, utan han har prutat på den. Det blir tio miljoner mindre till bygandet. Där är vi om igen inne på de långsiktiga investeringar jag talade om tidigare. Regeringens politik är sådan att man inte får pengar till sådana nödvändiga investeringar.

Det är ju kanslihuset som börjar lägga upp denna stora budget med alla miljarder. Vi måste ha den som en utgångspunkt. Det är inte så enkelt för oss att efteråt göra om alltsammans när det kommer på riksdagens bord. Därför vilar skulden på er. Det är ett tungt ansvar, men har man tagit uppdraget, får man fullfölja det.

Ja, herr talman, det är kanske inte mera att tillägga.

Herr SVENINGSSON (h) kort genmäle:

Herr talman! Kommunikationsministerns ton var så annorlunda i hans andra anförande jämfört med det första, att jag kunde ha avstått från att säga något ytterligare. Att jag målar en vrågbild av det verkliga förhållandet vill jag dock inte vara med om att godta, utan det är lika mycket kommunikationsministern som målar denna vrågbild av förhållandet ute på vägarna. Jag tror att han har det ganska svårt, när han skall få landets bilister till uppfattningen att vägarna är skötta, utbyggda och underhållna på ett tillfredsställande sätt.

Kommunikationsministern åberopar att vi i år ökar anslagen och underhållet med 20 miljoner kronor och att det skall bli bättre. Har det alldeles förbi gått statsrådet Skoglund att det pågår en inflation och en försämring av penningvärdet tillsammans med det ständigt stigande kostnadsläget i vårt samhälle? Förra året prutade statsrådet 105 miljoner kronor i förhållande till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om underhållsbidrag till vägarna, och i år har han prutat 30 miljoner kronor.

Statsrådet säger en hel del, men jag har ännu inte fått svar på min fråga. Det passade tydligen inte att svara på om vi har blivit så fattiga i detta land att vi inte har råd att underhålla vägarna. Jag vill ännu en gång säga att det är där det verkligen brister mycket.

Vidare sägs att jag inte skulle ha någon talan här i kammaren i denna frå-

Ang. väganslagen, m. m.

ga, när högerpartiet inte har något annat förslag om väganslagen än regeringens. Ja, när vi har med ett så förstört penningvärde att göra och med det allmänna ekonomiska läge som råder — och här är regeringen inte oskyldig utan har ett betydande ansvar — kan vi inte i år begära högre anslag.

Sedan tycker jag att när ett statsråd beskyller en ledamot i kammaren för att vara helt blind, är det ett uttalande som det skulle passa ett statsråd att be om ursäkt för.

Herr statsrådet SKOGLUND:

Herr talman! Herr Sveningsson förstår tydligen inte bildspråk, men det får vi kanske resonera om vid ett annat tillfälle.

Herr Sveningsson ställde frågan till mig, om vi var så fattiga att vi inte hade råd att sköta underhållet av våra vägar. Samtidigt påvisade han den höjning som har skett i år. Vad har då herr Sveningsson för alternativ? På vad sätt vill herr Sveningsson gå fram för att förbättra underhållet? Uppfattar möjligen herr Sveningsson situationen så att Sverige är för fattigt för att underhålla vägarna? Min uppfattning är det inte.

Herr SKÄRMAN (fp):

Herr talman! Jag har inte så mycket litteratur med mig och skall inte göra några djupdykningar vare sig i den eller vid sidan av talarstolen, som herr Ferdinand Nilsson nyss gjorde.

När jag emellertid tar till orda i denna debatt är det inte endast av den orsaken att jag genom åren i hög grad intresserat mig för vägar och för det allmänna vägväsendet. Därjämte står jag såsom huvudmotionär i denna kammare för motionen I: 189, vari vi begär en översyn av frågan om principerna för vägväsendets framtida finansiering. Det kan synas som om våra yrkanden i denna motion är väl tillgodosedda. Emot den Hörjelska överenskommelsen om

Ang. väganlagen, m. m.

statsbidrag till vissa delar av tunnelbanebyggena har vi inte haft något att erinra, och som framgår av utlåtandet nr 6, längst ner på sidan 25, delar statsutskottet i stort sett våra synpunkter på vägväsendets finansieringsfrågor.

Som fordom även ibland hände, så är nu vad göras skall redan gjort, och Kungl. Maj:t har nyligen tillsatt en särskild utredning angående vägtrafikbeskattningen. Vi önskar denna kommitté lyckliga till och rekommenderar den att ta del av de synpunkter vi framfört i motionsparet I: 189 och II: 251.

Emellertid vill jag reservera mig mot sådana synpunkter som framkommit vid olika tillfällen, senast i denna kammare vid skattedebatten den 31 mars då herr Wärnberg var uppe och försvarade den femöring som lagts ovanpå den förut dryga bensinskatten. Enligt min nedteckning sade herr Wärnberg då: »Vi hävdar att bilisterna inte betalar alla de utgifter, som bilarna för med sig i alla fall.»

Är det inte ett stycke bygdetänkande som går igen i ett sådant yttrande, ett bygdetänkande som jag anser att även en del specialorganisationer på vägväsendets och bilismens områden gör sig skyldiga till. Vem av oss här tror att finansminister Sträng, när han föreslog en höjning av bensinskatten, tänkte på alla djupa potthål på de allmänna grusvägarna nere i Älvsborgs län — även om han sitter på Älvsborgsbänken. Min uppfattning är att det fattades pengar i budgeten och att han under sitt spaningsarbete efter medel ganska snart kom att tänka på den gamla mjölkkonbilismen. Potthålen får vi nog behålla, men finansministerns hål i inkomststaten blev fyllda.

Till dem som tänker som herr Wärnberg i skattedebatten skulle jag vilja säga att visst är det en mängd utgifter som bilismen för med sig och som inte räknas med, därför att det inte går att kostnadmässigt särskilja dem. Det gäller sjukvårdskostnader, pensioner och utgifter för alla olycksfall m. m. i en lång

rad. Men har det samtidigt räknats med vilken andel bilismen har i den allmänna välståndsstegringen. Herr Wärnberg är inte inne nu, men jag skulle vilja fråga honom om inte virkestransporterna i Småland nu för tiden går per bil. För bara trettio år sedan använde man med stort besvär hästforor och liknande. Var griper inte bilismen in standardhöjande utan att det går att bokföringsmässigt ange värdet i reda pengar?

Det är bl. a. av detta skäl, herr talman, vi menar att det är fel att specialdestinera bilskattemedlen. Det blir bara en låtsaslek. Vi kan se på omläggningen till högertrafik. Den måste vara ett allmänt intresse, och varför skall då bilisterna ensamma belastas med kostnaderna för den? Om någon särskilt skulle svara för de kostnaderna, skulle det vara de konservativa politiker ur alla partier, som sade nej till en högeromläggning när förslag härom restes 1945 — de borde svara för utgifterna, om dessa på något sätt skulle specialdestineras. Vi hoppas emellertid att den utredning som nu har tillsatts skall komma till vettiga slutsatser i dessa frågor.

Under debatten här har herr Sveinsson fört fram frågan, om vi inte har råd att underhålla de vägar som redan finns. Jag skulle vilja understryka vad han sade och samtidigt peka på att vägarna håller på att förfalla på en del håll. Jag vill särskilt peka på vägar som vi har gott om i Älvsborgs län och som jag tror finns också på andra håll, nämligen sådana vägöar som ligger mellan permanentade sträckor. Efter en regnperiod blir de ibland alldeles ofarbara, och det kan dröja i veckotal innan en vägskrapa tar sig dit över de permanentade tillfarterna. Jag undrar om man inte kunde lösa frågan i samband med det enskilda vägunderhållet och därigenom hålla vägarna i bättre skick. Man kan säga att de som har permanentade vägar får finna sig i sämre underhållna vägsträckor som tillfarter, men det finns många exempel — jag skall inte dra fram något i debatten här, eftersom det-

ta är detaljfrågor — på att man tydligen ibland har glömt sådana vägsträckor.

Statsrådet Skoglund talade om vägar som används för fritidsändamål. De behov som finns i det sammanhanget har i viss mån tillgodosetts genom statsverkspropositionen, men jag har så stor erfarenhet av detta, att jag skulle vilja tillstyrka bifall till reservation d vid punkten 7 om ökning av anslagen till de enskilda vägarna. Runt om i landet finns det vägar som hålls av en ensam enskild man. Han får icke statsbidrag, eftersom det enligt de tillämpade grunderna skall vara flera vägghållare för att man skall få bidrag. Om det vore flera att dela upp vägen, skulle han där emot kunna få statsbidrag. Det händer att stadsbor och andra fritidsbilister sliter i mycket hög grad på dessa vägar, och det vore där berättigat att lämna bidrag och större bidrag än som för närvarande utgår.

Jag vill därför, herr talman, varmt tillstyrka reservation d vid punkten 7 till det avsnitt av utlåtandet som vi här debatterar.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! Jag skall bara säga ett par ord i anslutning till detta utlåtande.

Jag tror det är överflödigt att föra någon debatt om angelägenheten av att kunna bygga så mycket vägar som möjligt och kanske framför allt av att så stora anslag som möjligt anvisas till vägnarnas underhåll. Det hade varit i hög grad önskvärt att vi kunnat tillgodose väg- och vattenbyggnadsstyrelsens äskanden på alla punkter i det förslag som styrelsen har lagt fram. Emellertid rör vi oss här med mycket stora belopp, och det måste nog erkännas att de prutningar som har skett är rimliga med hänsyn till den totala anslagsramen. Man bör också hålla i minnet att, såsom har påpekats här tidigare, betydande vägbyggnadsarbeten har kunnat utföras i form av beredskapsarbeten vid sidan av ordinarie väganslag.

Ang. väganslagen, m. m.

Emellertid skulle jag vilja ge uttryck åt ett önskemål i det här sammanhanget, nämligen att påbörjade vägföretag som utförs i arbetsmarknadsstyrelsens regi inte behöver dras ut över allt för lång tid, utan att påbörjade arbetsobjekt får färdigställas, även om detta i något fall innebär att man måste överskrida den tid då dessa arbeten av sysselsättningspolitiska skäl anses böra avbrytas. I allmänhet är sysselsättningsläget mindre gynnsamt, åtminstone i norrlandslänet, i slutet av april och början av maj, då arbeten av det här slaget med fördel kan bedrivas. Det vore nog önskvärt med litet bättre samordning mellan det ordinarie vägväsendets och arbetsmarknadsstyrelsens organ på den punkten.

Jag har med dessa ord, herr talman, velat markera, att vi inom folkpartiet har stor förståelse för de synpunkter som reservationerna ger uttryck åt och att vi är angelägna om att vägväsendet skall tillföras så mycket medel och så stora resurser som möjligheterna medger men att vi, med hänsyn till det ekonomiska läget för dagen, ändå har ansett oss på de här punkterna böra följa utskottets förslag.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag har inte anslutit mig till någon av reservationerna, då jag inte ansett mig ha anledning därtill. På ett par punkter vill jag dock framföra vissa synpunkter.

Jag är glad över att man i departementet har lyckats få fram så mycket pengar för vägväsendet, men det finns i alla fall vissa skönhetsfläckar.

De äldre riksdagsledamöterna minns att vi för ungefär ett kvartssekel sedan hade livliga diskussioner i kammaren när det gällde frågan om att staten skulle överta vägväsendet från de gamla vägstyrelserna. De flesta av oss var nog glada över att denna rätt stora utgift på det lokala planet överfördes till staten. Redan då framfördes emellertid vissa farhågor för att vi, när man kopplade

Ang. väganslagen, m. m.

bort de gamla vägstyrelserna, i stället skulle få ett tjänstemannavälde. För att i någon mån mota en sådan utveckling beslöt riksdagen inrätta de lokala vägnämnderna, men jag tror nog att alla som är intresserade av dessa frågor och sysslat med detta så småningom kommit till den uppfattningen, att de lokala vägnämnderna undan för undan praktiskt taget förlorat alla möjligheter att påverka besluten. Det har blivit så efter hand. Det är kanske belysande att anslagsposten på denna punkt är en av de få, för att inte säga den enda, som inte behövt ökas.

1964 års statsrevisorer hade anledning att syssla med en hel del vägproblem i olika län. Vi fick den uppfattningen att det är nödvändigt att här sker en viss övervakning på sina håll. Vi fick t. ex. vara med om att man lät riksvägar gå förbi små samhällen, vilket vi i och för sig anser vara riktigt, men när det gällde medelstora och stora samhällen kostade man på oerhörda belopp för att dra dem mitt igenom samhällena. När vi frågade, varför man tillämpade den metoden, fick vi den uppgiften, att man sedermera skulle dra riksvägarna utanför samhällena. Det betyder ju att man får en stor utgiftspost två gånger.

Vidare fick vi vara med om att man bygger nya parallellvägar i trakter där inga människor bor. Sedan drar man in underhållet för de gamla vägarna, där människor bor. Det är väl ändå inte på det sättet statens medel skall användas.

Herr talman! Jag har blivit alltmer övertygad om att vår nuvarande statsrevisorsorganisation måste ändras. Jag anser att det behövs ett permanent utskott i riksdagen för att behandla bl. a. de här frågorna. Det gäller ju stora pengar. Jag tror inte att vi har råd att i fortsättningen inte bevaka dessa frågor på ett bättre sätt än vad vi hittills gjort.

I övrigt, herr talman, har jag inga invändningar mot utskottsutlåtandet, till vilket jag ber att få yrka bifall.

Herr PERSSON, FRITZ, (s):

Herr talman! Det har nu förts en lång diskussion kring vägfrågorna och de frågor som är upptagna i propositionen och utskottets utlåtande.

Herr Sveningsson och också herr Bengtson har velat låta påskina att det är dåligt beställt med vägarna — det vet vi ju alla att allt inte är bra på detta område. De har också velat göra gällande att Kungl. Maj:t och riksdagen skulle varit njugga när det gäller anslag till vägbyggande, vägunderhåll o. s. v. Jag tror inte att man behöver anföra några siffror som man speciellt skaffat från annat håll för att bevisa att så icke är fallet. Det framgår av både propositionen och statsutskottets utlåtande att det har skett en kraftig expansion på detta område.

I propositionen har departementschefen lämnat en redogörelse för utfallet av investeringarna inom väg- och gatubyggandet i förhållande till det program som återfinnes i vägplanen. För åren 1958—1963 redovisas faktiska siffror och för åren 1964 och 1965 beräknade belopp. Det framgår att väginvesteringarna på landsbygden i form av ordinarie vägarbeten, vissa vägbyggnadsarbeten och beredskapsarbeten med 475 miljoner kronor överstiger programmet i vägplanen. Emellertid har som beredskapsarbeten utförts vissa smärre förbättringsarbeten vid vägunderhållet. Kostnaderna för dessa har under åren 1959—1963 uppgått till sammanlagt 173 miljoner kronor. Även om man tar hänsyn härtill är det ett faktum, att det faktiska utfallet av investeringarna på landsbygden avsevärt överstiger de i vägplanen förutsatta.

Investeringarna i städerna för samma ändamål har i vägplanen upptagits till sammanlagt 1 410 miljoner kronor för alla dessa år men har i realiteten uppgått till 1 226 miljoner kronor. Den summan understiger med 182 miljoner vägplanens siffra. Emellertid får man vid bedömningen av dessa siffror ta hänsyn till det förhållandet att ungefär

Ang. vägsanlag, m. m.

1 100 km av städernas väg- och gatunät från och med den 1 januari 1961 övertagits av kronan. Det innebär att den redovisade eftersläpningen av 182 miljoner kronor bör minskas med ett belopp som motsvarar de i detta vägnät gjorda investeringarna.

Det har i debatten framhållits, kanske särskilt av herr Sveningsson, att penningvärdet har försämrats och att de pengar man nu lägger ner på olika avsnitt inte är så mycket värda som man från början räknade med. Det är emellertid att märka att när det gäller den verksamhet vi nu behandlar har, liksom på många andra områden, en kraftig rationalisering ägt rum, som i stor utsträckning har eliminerat verkningarna av penningvärdets fall. Detta har också erkänts av de ansvariga inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; generaldirektören kunde inte ange någon bestämd siffra när vi frågade honom, men han bekräftade att en kraftiga rationalisering har skett.

När herr Ferdinand Nilsson började sitt första anförande sade han, att han inte tänkte ta någon hänsyn till riksdagsledamöternas påskledighet, och jag befarade i min bänk att han skulle hålla på till onsdag kväll i nästa vecka, men som väl var gjorde han inte det. Jag begär naturligtvis inte heller att han skall ta någon sådan hänsyn. Det är emellertid ett faktum att på åtta år har på detta verksamhetsområde lagts ned när det gäller landsbygden nära 5 miljarder kronor och när det gäller städerna ungefär 2,6 miljarder kronor. Detta faktum borde väl ändå till och med herr Ferdinand Nilsson ta hänsyn till. Han får nu göra som han vill i det avseendet, men vi kommer inte ifrån att detta är ett faktum.

Det har emellertid hänt också en del annat på detta område. Flerårsplanerna för det ordinarie statliga väg- och brobyggandet fastställdes år 1963 för åren 1964—1968, och dessa planer utgår från en medelstildelning av 500 miljoner kronor. Jag tror att det är av

värde för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att kunna planera arbetena på grundval av ett visst fastställt belopp. Det innebär inte att man bundit sig för ett årligt anslag av 500 miljoner kronor, ty för varje år fastställs ju medelsramen av riksdagen.

I detta sammanhang vill jag ta upp en annan fråga, som jag anser viktig inte minst för kommunernas del, nämligen den inventering som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i samråd med vederbörande länsstyrelser har utfört i syfte att undersöka behovet av sådana allmänna vägföretag som kan bedömas underlätta samordningen av verksamheten inom de kommunblock vilka man då hade för avsikt att bilda i länen. Denna inventering redovisades förra året, och jag tror att den kommer att möjliggöra en inriktning av vägbyggandet, som innebär att de mest angelägna projekten, som skall tillgodose dessa ändamål, kan klaras av under de närmaste åren. Den år 1963 fastställda fördelningsplanen för åren 1964—1968 upptar beräknade bidrag för väg- och gatuhållandet i städer och samhällen som är väghållare. Dessa bidrag ökar från 210 miljoner kronor år 1964 till 340 miljoner kronor år 1968. Sammanlagt uppgår beloppet för de nämnda åren till 1 390 miljoner kronor.

Här har också ganska livligt diskuterats den överenskommelse som har träffats mellan landstinget i Stockholms län och Stockholms stad. Inom utskottet var vi ganska eniga om att det innebär en stor fördel att en sådan överenskommelse kunnat komma till stånd. Vi har hälsat den med tillfredsställelse. Det samarbete som Stockholms stad och landstingen i ett kommunalförbund nu skall försöka etablera har ju till syfte att erbjuda invånarna inte bara i Storstockholm utan också i de delar av landstingsområdet som inte ingår i denna region en så god trafikservice som möjligt. Kommunalförbundet skall enligt överenskommelsen svara för den översiktliga

Ang. väganslagen, m. m.

planeringen och den fortsatta utbyggnaden av det kollektiva trafiksystemet. Då statsstödet skall kunna utgå också till byggande av tunnelbanor, d. v. s. underbyggnad för banorna och marklösen, måste ökade möjligheter föreligga för kommunalförbundet att inrikta investeringarna på de minst kostnadskrävande objekten och på sådana områden där resurserna ger den största möjliga effekten. Vi har som sagt hälsat detta med tillfredsställelse inom utskottet, och det har rätt enighet när vi har tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag på den punkten.

Departementschefen har sagt att statsbidragen för ifrågavarande ändamål skall rymmas inom en eljest normal ökning av gatu- och väganslagen till regionen. Utskottet har också mycket kraftigt understrukt detta i utlåtandet. Om herr Ferdinand Nilsson hade läst vad utskottet har skrivit, skulle han inte ha behövt hysa några farhågor längre.

Herr Bengtson har citerat några meningar ur utlåtandet, men jag finner anledning att också citera vad utskottet skriver i slutet av det första stycket på sid. 25. Det heter där: »Vidare vill utskottet kraftigt understryka departementschefens uttalande, att utgångspunkten i princip måste vara, att de i den preliminära överenskommelsen angivna statsbidragen skall rymmas inom ramen för en eljest normal ökning av gatu- och väganslagen till regionen. I anslutning härtill och med anledning av vissa yrkanden i de förenämnda motionerna må framhållas, att den föreslagna utvidgningen av tillämpningsområdet för bidragsgivningen icke i och för sig avses medföra en ökning i den totala medelstilldelningen av automobilskattemedel utan främst öppna möjligheter för en alternativ användning av bidragsmedel i vad avser byggande av tunnelbanor och ytrafikleder. Frihet skall alltså därvid föreligga att i princip välja det alternativ, som ur samhällsekonomiska och trafikeko-

nomiska synpunkter bedöms som den fördelaktigaste lösningen. Medelstilldelningen för väg- och gatubyggnader inom andra delar av landet får följaktligen ej heller påverkas i negativ riktning.»

Jag tror inte man kan uttrycka sig klarare, när man fastslår att denna överenskommelse inte skall komma att påverka medelstilldelningen till fördel för stockholmsregionen och till nackdel för övriga delar av landet. Vi har i varje fall inom utskottet inte funnit några möjligheter att på denna punkt säga ifrån på ett klarare sätt än vi har gjort.

Departementschefen har förordat en ökning av anslagen i förhållande till innevarande budgetår med 120,4 miljoner kronor, fördelade på sätt som framgår av utskottsutlåtandet. Det innebär att Kungl. Maj:t har prutat ned väg- och vattenbyggnadsstyrelsens petita-krav från 189,9 miljoner kronor till 120,4 miljoner kronor. Utskottet har inte egentligen förnummit några protester från de ansvariga inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen mot denna nedsprutning. Man har sagt att på ett så stort belopp som 1,5 miljarder kronor kan dessa pengar inte spela någon nämnvärd roll.

Herr Bengtson har emellertid reserverat sig på en rad punkter och därvid följt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag. Hans reservationer innebär, om jag har räknat rätt, en utgiftsökning med ungefär 70 miljoner kronor. Det är naturligtvis mycket lätt att bjuda över här lika väl som på många andra områden, men inom utskottsmajoriteten har vi velat ta hänsyn till det ekonomiska läget och dessutom ansett, att den ökning departementschefen föreslagit är ganska tillfredsställande. De tecken vi nu kan iakttaga inom samhällsekonomin — och som bl. a. föranlett den senaste diskontohöjningen — visar ju att de ansvariga, experterna och alla andra kunniga bedömare, är rädda för att vi skall få ett inflamme-

Ang. väganlagen, m. m.

rat ekonomiskt läge framöver och att vi därför måste vidta motåtgärder. I andra sammanhang händer det ju att också herr Bengtson kan komma med sådana förnuftiga synpunkter. När vi i onsdags diskuterade frågan om bostadsbyggandet sade han bl. a.: »Om regeringen driver en politik som leder till ett alltför stort upplagt program för hela landet, blir självfallet konsekvensen en överhettning i det ekonomiska klimatet som man sedan tvingas att försöka dämpa genom kreditrestriktioner och liknande åtgärder. Man får lov att klämma åt på olika områden, och så drabbas även bostadsbyggandet.» När det i dag gäller vägarna har som sagt herr Bengtson »klämt åt» så fantastiskt, att han har förordat en ökning med 70 miljoner utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Vi som står för utskottets utlåtande har inte ansett oss kunna ta ansvaret för en sådan politik.

De olika frågorna har som sagt belysts tidigare — jag har endast velat företräda utskottsmajoriteten och med några ord ange motiven för det ståndpunktstagande som återspeglas i utlåtandet. Jag kommer senare, herr talman, att under de olika punkterna yrka bifall till utskottets förslag.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Fritz Persson talade i början av sitt anförande om att fatta sig kort eller inte kort — jag gör inga reflexioner.

Det mesta han tog upp hade ju statsrådet redan berört, men jag fäste mig vid en punkt. Statsrådet hade sagt att anslagen till enskilda vägar gått upp så och så många procent, och då påpekade jag att det var en procenträkning men att siffrorna var små. Herr Fritz Persson serverar siffror som även innefattar anslagen till de allmänna vägarna, och han säger: Så här mycket har vi gjort. Men nu gäller ju diskussionen anslagen till de enskilda vägar-

na, och där måste vi väl ändå konstatera att de beloppen är ytterst blygsamma. Herr Persson säger att det beror på att vi har så väldigt ont om pengar — ett yttrande som han faller omedelbart efter det han påyrkat att de medel, som vi har så förskräckligt ont om, skall användas även till tunnelbanor.

Jag konstaterar att vad han sade om tunnelbanorna är allmänt skönt. Tunnelbanor skall erbjuda så bra kommunikationer som möjligt — det är vackert sagt. Det yttrade utredningen i sitt betänkande 1959, vilket jag först citerade. Statsrådet sade detsamma, jag nämnde det visst en gång till — och sedan säger herr Fritz Persson för säkerhets skull samma sak. Jag menar att sådana allmänna floskler inte blir värdefullare därför att de upprepas; därmed har jag icke sagt att omdömet var så förfärligt värdefullt när jag läste upp det första gången heller.

Herr Persson säger vidare att statsbidrag skall ge bästa möjliga effekt. Ja visst, det är ju önskvärt — men varför, herr Persson, skall statsbidragen till tunnelbanor utgå av automobilskattemedel? Det är principfrågan. Jo, därför att inom ramen för eljest normal ökning o. s. v., säger herr Persson med samma ord som jag förut läst upp och statsrådet därefter upprepat. Men det är ju detta man inte vet. Vad är »en eljest normal ökning» av anslagen till kommunikationerna inom en storstadsregion? Det vet inte herr Persson och ingen annan heller, men han vill att vi skall fatta beslut på den grunden. Sedan kommer man säkert att säga: Ni var ju med om principen; var så god och ge ut pengarna!

Herr BENGTON (cp) kort genmäle:

Herr talman! När herr Persson citerade vad jag sade i onsdags kunde han ju också ha läst upp meningen före — då hade det blivit ett bättre sammanhang. Där säger jag, herr Persson, att

Ang. vägnslagen, m. m.

regeringens felaktiga planering av vår ekonomiska politik i stort medför besvärliga konsekvenser på många områden och inte minst för bostadsbygget; sedan följer det som herr Persson citerade. Vad jag menade var alltså att regeringen har en felaktig utgångspunkt över hela linjen när budgeten görs upp, vilket bidrager till sådana konsekvenser som överhettning i det ekonomiska klimatet och samtidigt det som vi nu diskuterar, nämligen brist på resurser för långsiktig planering av vägväsendet etc. Detta stämmer fullkomligt med vad jag tidigare sagt till statsrådet Skoglund om den felaktiga planeringen som medför att vi inte heller har pengar till vägarna.

Herr Persson sade att vi har velat påstå att vägarna är dåliga och att man är njugg med anslagen. Han fortsatte med en beskrivning på allt fint som har gjorts och nämnde diverse siffror. Jag har inte alls hittat på någonting av detta själv, utan jag har citerat väg- och vattenbyggnadsstyrelsens undersökning, som visar att vårt vägnät inte är tillfredsställande. Ungefär en tredjedel av riksvägarna är i hyggligt skick och inte mer än en femtedel av länsvägarna. Så står det till.

Jag vill tillägga ytterligare några ord, herr talman, om vad som har fullföljts i fråga om vägplanen. En tabell på sid. 37 i propositionen visar, att beräkningarna för år 1965 inte tyder på att det skall bli mera pengar till vägarna än vad vägplanen har förutsatt utan snarare mindre.

Herr ARVIDSON (h):

Herr talman! Sedan jag begärde ordet har flera talare varit uppe, och det mesta av vad jag ville säga är redan sagt. Jag vill dock understryka ett par saker. Jag skall koncentrera mig till de enskilda vägarna och då hålla mig till vad herrarna Bengtson och Nilsson har sagt om dem.

Det råder väl ingen tvekan om att det

är förfärligt orättvist att de enskilda väghållarna utan statsbidrag skall stå för hela kostnaden. Jag har ett sådant fall i min egen kommun, jag kan t. o. m. säga i min egen församling, där två jordbrukare och en trädgårdsmästare skall svara för kostnaden för underhåll av en väg, som till minst 80 procent trafikeras av folk som inte har där att göra. Även herr Skårman var inne på detta. Nöjesåkarna kör ofta en vackrare väg, även om den är litet längre. Även raggaråk fräser omkring på vägarna om nätterna, fastän de inte har där att göra. Sedan skall vi andra stå för kostnaderna.

Jämsides med detta kan man konstatera, att det inte är så noga med pengarna när det gäller att bygga större vägar. Vi har t. ex. en väg som byggts västerut från Kävlinge. Det är en av länets allra bästa vägar, och den vägingenjör som har projekterat den har all heder av den. Vägen är som sagt mycket bra, men nu håller man på att rita en ny väg, som skall gå vid sidan av den gamla, på några ställen bara hundra meter från den. Då blir man litet bitter. Att nya vägar ofta förstör goda brukningsdelar gör inte saken bättre. Jag anser för min del att man inte får snåla på statsbidragen till enskilda vägar. Jag vill emellertid säga — det var någon som frågade om den saken — att staten inte skall överta de enskilda vägarna, ty då blir det inte bättre. Det har jag kanske ingen anledning att yttra mig om, men jag kan garantera att de enskilda vägarna kommer att bli välskötta, om de enskilda väghållarna erhåller statsbidrag.

Jag kan således, herr talman, bara konstatera, att jag vid en eventuell omröstning kommer att stödja reservationen d vid punkten 7.

Herr PERSSON, FRITZ, (s):

Herr talman! Herr Nilsson säger att han har talat om anslagen till de enskilda vägarna, medan jag tog hela

Ang. vägenslagen, m. m.

verksamheten när jag anförde mina siffror. Det är alldeles riktigt detta, men betyder det då att herr Nilsson är alldeles nöjd med anslagen på alla olika avsnitt utom när det gäller de enskilda vägarna. Jag ville visa att det på hela detta område hade utförts ett omfattande arbete och att det hade rätt en stark expansion under hela tiden efter det att vi fick vägplanen.

Nu säger herr Nilsson att jag råkade säga någonting som han redan sagt förut och att det inte blir värdefullare fördenskull. Jag vet inte hur värdefullt det herr Nilsson säger är, men jag räknar med att det kanske är värt en del. Det står precis detsamma både i propositionen och i utskottets utlåtande. Jag hade kanske inte vågat säga det jag sagt, om jag inte hade haft det stödet bakom mig. Skulle det nu för herr Nilssons del bara gälla de enskilda vägarna, är det inte mer än sju-åtta miljoner kronor som skiljer. Jag är inte säker på att man åstadkommer några revolutioner på detta område, även om man skulle gå på herr Nilssons linje.

Herr Nilssons skall ju inte besluta om statsrådets uttalande om en eljest normal ökning av gatu- och vägenslagen till regionen, utan han skall vara med om att besluta om utskottets utlåtande. Utskottet har sagt — jag citerade det också — att medelstillelningen för andra delar av landet inte får påverkas ogynnsamt. Utskottet har understrukt att man skall klara anslagen till tunnelbanebyggandet inom en eljest normal ökning. Det har upplysts att i Stockholm kan man räkna med att en krona i många fall gör lika mycket nytta, om man använder den till tunnelbanebygget, som 10—15 kronor gör, om man skall bygga gator och vägar i Stockholm. Jag kan inte begripa annat än att det är framsynt att man låter kommunalförbundet välja det gynnsammaste alternativet.

Herr Bengtson säger att man utgår från felaktiga utgångspunkter när man skall skriva statsverkspropositionen.

Vad är det för felaktiga utgångspunkter? Herr Bengtson talar alltid om detta. Han sade det också i onsdags. Han säger att orsakerna är flera, men det är regeringens felaktiga planering som har medfört besvärliga konsekvenser på många områden, och om vi nu har kommit i en besvärlig situation — vad den än beror på — så får man lov att klämma åt på olika områden, och då drabbas även bostadsbyggandet. Jag tror för min del att i den situation där vi nu befinner oss får vi vara väldigt försiktiga med att öka de statliga utgifterna. Jag tror att redan statsverkspropositionens förslag kanske kommer att medverka till att det kan bli svårt att bevara ett rimligt penningvärde.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Om det är så ont om pengar att herr Fritz Persson är tveksam om de 8,5 miljonerna, som han riktigt nog har summerat höjningar för de enskilda vägarna till, hur kan han då så att säga i samma andetag sluka en investering under en tidsperiod framåt, som statsrådet har antytt skulle röra sig om 800 miljoner kronor och som Stockholms stadskollegium tror blir något högre? Det rimmar inte, men i somliga fall har herr Fritz Persson rund hand med pengar. Det tycker jag dock inte att han har, när det gäller de enskilda vägarna.

Jag har väckt några motioner angående enskilda vägar och talat för dem. Herr Fritz Persson tror att jag är nöjd med resten. Nej, men vi har en viss arbetsfördelning. Herr Bengtson har talat om andra angelägenheter, och jag har inte anledning att upprepa allt vad han har sagt. Jag kan inte göra som herr Fritz Persson, som ideligen läser upp allmänt prat som står i statsverkspropositionen. Det har vi läst tidigare, och jag vidhåller att det är till intet bindande, utan det är en fras rätt ut i luften.

Anslagen till vägunderhåll och vägbyggnader

Herr PERSSON, FRITZ, (s):

Herr talman! Jag skulle vilja rekommendera herr Nilsson att han håller sig till det material som vi har tillgång till här i riksdagen. Då är det möjligt att ledamöterna lyssnar till vad han säger och t. o. m. tror att det är riktigt.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Punkterna 2—6

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 7***Anslagen till vägunderhåll och vägbyggnader**

Kungl. Maj:t hade föreslagit, att för budgetåret 1965/66 skulle anvisas bland annat följande reservationsanslag, att avräknas mot automobilskattemedlen, nämligen till

	Kronor
Vägunderhållet	490 000 000
Byggnade av riksvägar	340 000 000
Byggnade av länsvägar	214 000 000
Byggnade av storbroar	44 000 000
Bidrag till byggande av vägar och gator	270 000 000
Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.	37 500 000
Bidrag till byggande av enskilda vägar	20 000 000.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* (I: 30) samt den andra inom andra kamaren av herrar *Larsson* i Luttra och *Persson* i Heden (II: 38), i vilka hemställts, att riksdagen måtte uttala, att bidrag av automobilskattemedel icke borde utgå för storstadsregionernas tunnelbanebyggen, samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om ny prövning av förslaget om bidrag av andra statsmedel för sådana uppgifter;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Johan Olsson* och *Svanström* (I: 32) samt den andra inom andra kammaren av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.* (II: 37);

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Ahlsten* och *Georg Pettersson* (I: 46) samt den andra inom andra kammaren av herr *Franzén* i Träkumla *m. fl.* (II: 57);

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* (I: 85) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson* i Vä *m. fl.* (II: 112), i vilka föreslagits, att till Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1965/66 skulle anvisas ett reservationsanslag av 41 miljoner kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen; att till Bidrag till byggande av enskilda vägar för budgetåret 1965/66 skulle anvisas ett reservationsanslag av 25 miljoner kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen; samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa, att vid utarbetande av nya planer för vägväsendets upprustning måtte beaktas, att den förbättrade vägstandard, som motorismens utveckling erfordrade och av denna betalades, borde komma även de enskilda vägarna till del genom väsentligen ökade bidrag för upprustning och underhåll av mera trafikerade genomfartsvägar, eventuellt genom sådana vägars intagande till allmänt underhåll i betydligt ökad omfattning;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Risberg m. fl.* (I: 188) och den andra inom andra kammaren av herr *Carls hamre m. fl.* (II: 249);

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Skårman* och *Åkerlund* (I: 189) samt den andra inom andra kammaren

Anslagen till vägunderhåll och vägbyggnader

av herrar *Jönsson* i Ingemarsgården och *Bohman* (II: 251), i vilka anhållits, att riksdagen, med avslag på Kungl. Maj:ts yrkande om godkännande av förordade grunder för statsbidrag till byggande av tunnelbanor, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t dels hemställa om en allsidig utredning på sätt i motionerna närmare angivits om vägväsendets framtida finansiering, dels ock giva Kungl. Maj:t till känna vad i motionerna framhållits rörande godkännande av den träffade principöverenskommelsen rörande det kollektiva trafiksystemet i Storstockholm;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Wikberg* och *Erik Olsson* (I: 190) samt den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Norderön *m. fl.* (II: 252);

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Akerlund* (I: 293) och den andra inom andra kammaren av herr *Wennerfors* (II: 354);

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lars Larsson m. fl.* (I: 438) och den andra inom andra kammaren av herr *Johansson* i Norrköping *m. fl.* (II: 537), i vilka yrkats, att riksdagen skulle besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning av de i motionerna berörda frågorna angående samordning av lokaltrafiken ute i landet;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin m. fl.* (I: 447) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 535), i vilka hemställts,

I. att riksdagen vid sin behandling

a) av Vägunderhållet under sjätte huvudtiteln för budgetåret 1965/66 måtte anvisa ett reservationsanslag av 520 miljoner kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen,

b) av Byggande av riksvägar under sjätte huvudtiteln för budgetåret 1965/66 måtte anvisa ett reservationsanslag av 350 miljoner kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen,

c) av Byggande av länsvägar under sjätte huvudtiteln för budgetåret 1965/66 måtte anvisa ett reservationsanslag av 218 miljoner kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen,

d) av Byggande av storbroar under sjätte huvudtiteln för budgetåret 1965/66 måtte anvisa ett reservationsanslag av 40 miljoner kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen,

e) av Bidrag till byggande av vägar och gator under sjätte huvudtiteln för budgetåret 1965/66 måtte anvisa ett reservationsanslag av 285 miljoner kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen,

f) av Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. under sjätte huvudtiteln för budgetåret 1965/66 måtte anvisa ett reservationsanslag av 41 miljoner kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen, samt

g) av Bidrag till byggande av enskilda vägar under sjätte huvudtiteln för budgetåret 1965/66 måtte anvisa ett reservationsanslag av 25 miljoner kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

II. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om närmare preciseringar, när det gällde disponerande av automobilskattemedel för bidrag till byggande av tunnelbanor, på i motionerna anförda grunder;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 449) och den andra inom andra kammaren av herr *Bengtson* i Solna *m. fl.* (II: 530), i vilka anhållits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t dels hemställa om en allsidig utredning på sätt i motionerna närmare angivits om vägväsendets framtida finansiering med särskild hänsyn till starkt kapitalkrävande anläggning-

Anslagen till vägunderhåll och vägbyggnader

ar, såsom motorvägar, tunnelbanor och storbroar, dels ock giva Kungl. Maj:t till känna vad i motionerna framhållits rörande godkännande av den träffade principöverenskommelsen rörande det kollektiva trafiksystemet i Storstockholm;

dels en inom andra kammaren av herrar *Hamrin* i Kalmar och *Jönsson* i Inge-marsgården väckt motion (II: 80);

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Franzén* i Träkumla och *Gustafsson* i Stenkyrka väckt motion (II: 531).

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på återopade grunder hemställt,

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 447 och II: 535, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, ävensom motionerna I: 190 och II: 252, till Vägunderhållet för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 490 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

II. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 447 och II: 535, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, för budgetåret 1965/66 anvisa följande reservationsanslag, att avräknas mot automobilskattemedlen, nämligen till

	Kronor
a) Byggnade av riksvägar	340 000 000
b) Byggnade av länsvägar	214 000 000
c) Byggnade av ödebygds- vägar	12 000 000
d) Byggnade av storbroar	44 000 000;

III. att riksdagen måtte till Bidrag till underhåll av vägar och gator för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 79 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

IV. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 447 och II: 535, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga,

till Bidrag till byggande av vägar och gator för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 270 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

V. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 447 och II: 535 ävensom motionerna I: 85 och II: 112, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 37 500 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

VI. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 447 och II: 535 ävensom motionerna I: 85 och II: 112, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, samt motionen II: 80, till Bidrag till byggande av enskilda vägar för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

VII. att riksdagen måtte medgiva, att under budgetåret 1965/66 statlig lånegaranti finge beviljas för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar till ett totalbelopp av 100 000 kronor;

VIII. att motionerna I: 85 och II: 112, såvitt de avsåge skrivelse till Kungl. Maj:t, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

IX. att motionerna I: 46 och II: 57 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

X. att motionerna I: 32 och II: 37 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

XI. att motionerna I: 293 och II: 354 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

XII. att motionerna I: 188 och II: 249 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

Anslagen till vägunderhåll och vägbyggnader

XIII. att motionen II: 531 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

XIV. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av motionerna I: 449 och II: 530, I: 30 och II: 38, I: 189 och II: 251 samt I: 438 och II: 537 ävensom motionerna I: 447 och II: 535, sistnämnda båda motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1965 förordade grunder för statsbidrag till byggande av tunnelbanor.

Reservationer hade avgivits

a) beträffande anslaget till statligt vägunderhåll, av herrar *Ivar Johansson, Bengtson, Eliasson* i Sundborn och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 447 och II: 535, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 190 och II: 252, till Vägunderhållet för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 520 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

b) beträffande anslagen till statliga vägbyggnader, av herrar *Ivar Johansson, Bengtson, Eliasson* i Sundborn och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 447 och II: 535, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, för budgetåret 1965/66 anvisa följande reservationsanslag, att avräknas mot automobilskattemedlen, nämligen till

Kronor

a) Byggande av riksvägar	350 000 000
b) Byggande av länsvägar	218 000 000
c) Byggande av ödebygds-
vägar	12 000 000
d) Byggande av storbroar	40 000 000;

c) beträffande anslaget till bidrag till byggande av vägar och gator, av herrar *Ivar Johansson, Bengtson, Eliasson* i Sundborn och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del lyda så, som reservationen visade, samt att utskottet bort under IV hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 447 och II: 535, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till byggande av vägar och gator för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

d) beträffande statsbidragen till enskild väghållning, av herrar *Ivar Johansson, Bengtson, Eliasson* i Sundborn och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet bort under V och VI hemställa,

V. att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 447 och II: 535 ävensom motionerna I: 85 och II: 112, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 41 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

VI. att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 447 och II: 535 ävensom motionerna I: 85 och II: 112, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, samt motionen II: 80, till Bidrag till byggande av enskilda vägar för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Herr PERSSON, FRITZ, (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anslagen till vägunderhåll och vägbyggnader

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till de reservationer som är avgivna till respektive moment under denna punkt.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motionerna I: 30 och II: 38 samt till sista delen i motionerna I: 85 och II: 112 angående skrivelse till Kungl. Maj:t. I övrigt instämmer jag i herr Bengtsons yrkande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje moment av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan, varvid dock mom. V och VI respektive mom. IX—XIII komme att sammanföras.

I fråga om *mom. I*, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med a betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Bengton begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 7 mom. I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med a betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Bengton begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 104;

Nej — 15.

Sedermera gjorde herr talmannen enligt de rörande *mom. II* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med b betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Bengton begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 7 mom. II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med b betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Bengton begärde rösträkning, verkställdes nu votering

Anslagen till vägunderhåll och vägbyggnader

medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 106;
Nej — 14.

På gjord proposition bifölls härpå vad utskottet i *mom. III* hemställt.

Vidare gjorde herr talmannen jämlikt de angående *mom. IV* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med c betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bengtson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 7 *mom. IV*, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med c betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bengtson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 104;
Nej — 14.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Ytterligare gjorde herr talmannen i enlighet med de beträffande *mom. V och VI* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med d betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till vad utskottet hemställt, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bengtson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 7 *mom. V och VI*, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ivar Johansson m. fl. vid punkten avgivna, med d betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bengtson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 101;
Nej — 17.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härpå bifölls på gjord proposition utskottets i *mom. VII* gjorda hemställan.

Ang. bidrag till vatten- och avloppsanläggningar

I vad gällde *mom. VIII*, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att kammaren skulle bifalla motionerna I: 85 och II: 112, såvitt nu vore i fråga.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Ferdinand*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 7 *mom. VIII*, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifallas motionerna I: 85 och II: 112, såvitt nu är i fråga.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

På gjord proposition bifölls sedermera vad utskottet i *mom. IX—XIII* hemställt.

Slutligen gjorde herr talmannen enligt de avseende *mom. XIV* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranledes av bifall till motionerna I: 30 och II: 38; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan oförändrad, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Ferdinand*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och

godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 7 *mom. XIV*, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring, som föranledes av bifall till motionerna I: 30 och II: 38.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Ferdinand*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 109;

Nej — 7.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Herr *Hernelius* anmälde, att han av misstag röstat för nej-propositionen.

Punkterna 8—11

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12**Ang. bidrag till vatten- och avloppsanläggningar**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* (I: 31)

Ang. bidrag till vatten- och avloppsanläggningar

och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson* i Vä *m. fl.* (II: 39), i vilka föreslagits, att riksdagen skulle besluta att till Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 100 miljoner kronor;

dels en inom första kammaren av herr *Sundin m. fl.* väckt motion (I: 607), vari hemställts, att riksdagen vid sin behandling av anslaget Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar under sjätte huvudtiteln för budgetåret 1965/66 måtte anvisa ett reservationsanslag av 90 miljoner kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Westberg* och *From* väckt motion (II: 153).

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt,

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 31 och II: 39 ävensom motionen I: 607, till Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 000 kronor;

II. att motionen II: 153, såvitt den avsåge bidrag till vattenvårdssammanslutningar, icke måtte av riksdagen bifallas;

III. att motionen II: 153, såvitt den avsåge skrivelse till Kungl. Maj:t, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Ivar Johansson*, *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Eliasson* i Sundborn, *Gustafsson* i Kårby och *Tobé*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 31 och II: 39 ävensom med bifall till motionen I: 607, till Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 000 kronor.

Herr **BENGTSON** (cp):

Herr talman! I onsdagens bostadsdebatt betonades från utskottets företrädare mycket starkt, att om riksdagen fattade ett beslut, skulle man också se till att det fanns pengar för att fullfölja det. Nu har riksdagen beslutat om att det skall ges statsbidrag till vatten- och avloppsanläggningar, men beslutet har fullföljts så dåligt, att det är cirka sex års eftersläpning i fråga om utbetalningen till kommunerna. Jag tycker att det skulle vara god logik, när man så starkt underströk att man skulle ge pengar till bostadsbyggande, att man också fullföljer riksdagens beslut så att man ger pengar till vatten och avlopp. I reservationen har vi inte gått så långt att vi begärt att man skulle hämta in eftersläpningen på en enda gång, men vi har i alla fall yrkat på något större anslag för att i någon mån förbättra situationen.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr **PERSSON, FRITZ**, (s):

Herr talman! Riksdagen har undan för undan höjt detta anslag. Förra året höjdes det med 10 miljoner och året dessförinnan med 15 miljoner kronor, och höjningar har förekommit även tidigare år. I år har Kungl. Maj:t föreslagit en höjning med 5 miljoner kronor. Utskottet har anslutit sig till detta och ansett att man med hänsyn till det läge som vi befinner oss i bör godta Kungl. Maj:ts förslag.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Redan vid budgetåret 1956/57 omfattade eftersläpningen av utbetalningen av bidrag till vatten- och avloppsföretag för en beräknad kost-

Ang. bidrag till vatten- och avloppsanläggningar

nad av 405 miljoner kronor. Herr Fritz Persson talade nyss om hur man inhämtat denna eftersläpning. Jag vill påpeka att motsvarande siffra för 1957/58 var 534 miljoner kronor. Det är så man inhämtar eftersläpningen! År 1959 framhöll riksdagen i anledning av en motion som jag väckt vikten av att frågan om eftersläpningen i utbetalningen av bidragsgivningen och i anledning härav erforderliga åtgärder uppmärksam samt följdes. Detta uttalade riksdagen, men det uttalandet förefaller Kungl. Maj:t knappast ha märkt. Eftersläpningen bara växte. Åren 1959/60 omfattade eftersläpningen företag, kostnadsberäknade till 706 miljoner kronor. För 1960/61 var siffran 795 miljoner kronor och 1961/62 885 miljoner kronor. Väntetiden för utbetalning av utlovade bidrag, som i en proposition år 1959 hade angivits till cirka 5 år, beräknades för budgetåret 1961/62 till 6,5 år.

Det finns någonting som brukar benämnas »traska patrullo». Anslaget har höjts, men hela tiden har man inte kunnat följa med utan bara släpat efter med anslagen så att läget förvärrats. Det har blivit någon förbättring senaste åren — det måste man medge — men förra årets beslut haltade, därför att man inte räknade med kostnadsfördyringen.

Det är inte småsummor det här gäller. Vi måste konstatera att för det år som jag har en uppgift om, nämligen 1960, uppgick de innehållna statsbidragen till 250 miljoner kronor. Sedan dess har väl denna summa något minskat, men såvitt jag förstår måste en anvisning av 85 miljoner kronor innebära att man fortsätter på samma oefferrättliga sätt som förut. Här talar man om statsfinansiella och budgettekniska skäl, men att staten betalar sina skulder till kommunerna, så att dessa slipper låna pengar och förränta dem, anser jag vara rimligt och statsfinansiellt sunt.

Jag skulle egentligen vilja yrka bifall till den av oss väckta motionen, som avser 100 milj. kr., men någon för-

bättring blir det väl ifall man anvisar 90 miljoner kronor i stället för 85 miljoner kronor. Den höjda medelsanvisningen är inte tillräcklig utan vi måste ta kraftigare tag. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför, att om anslaget höjes med 5 miljoner kronor i år, så måste det höjas med ytterligare 10 miljoner kronor nästa år. För min del anser jag att det hade varit klokarre att redan nu satsa ytterligare 10 miljoner kronor för att betala förfallna skulder. Denna åsikt förefaller inte ha vunnit någon genklang. Därför ber jag att få yrka bifall till den avgivna reservationen.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas först särskilt beträffande mom. I samt därefter särskilt angående mom. II och III av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Därpå gjorde herr talmannen enligt de rörande mom. I förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bengtson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 12 mom. I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Om inrättande av ytterligare lotstjänst vid Karlshamn-Ronneby lotsplats, m. m.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bengtson* begärde rösträkning, verkställdes nu voting medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 93;
Nej — 26.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. II och III hemställt.

Punkterna 13—24

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 25***Om inrättande av ytterligare lotstjänst vid Karlshamn-Ronneby lotsplats, m. m.**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för lots- och fyrstaden i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1965 föreslagits, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de övergångsanordningar, som kunde bli erforderliga i anledning av i statsrådsprotokollet redovisade rationaliseringsåtgärder inom lots- och fyrstaden, dels medgiva, att Kungl. Maj:t eller, i den omfattning Kungl. Maj:t bestämde, sjöfartsstyrelsen finge äga besluta om indragningar av lots- eller fyrplatser på sätt föreslagits i statsrådsprotokollet och vidtaga därav föranledda ändringar i personalförteckningen för lots- och fyrstaden och de övergångsåtgärder i övrigt, som kunde befinnas erforderliga, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för lots- och fyrstaden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66, dels ock till Lots-

och fyrstaden: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 32 067 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehäft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Helge Karlsson m. fl.* (I: 437) och den andra inom andra kammaren av fru *Löfqvist m. fl.* (II: 541), i vilka yrkats, dels att, utöver vad i propositionen föreslagits, ytterligare en lotstjänst skulle inrättas vid Karlshamn-Ronneby lotsplats, dels att till Ronneby hamn skulle förläggas två lotsar samt en båtman.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt,

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 437 och II: 541,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för lots- och fyrstaden i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de övergångsanordningar, som kunde bli erforderliga i anledning av i statsrådsprotokollet redovisade rationaliseringsåtgärder inom lots- och fyrstaden;

c) medgiva, att Kungl. Maj:t eller, i den omfattning Kungl. Maj:t bestämde, sjöfartsstyrelsen finge äga besluta om indragningar av lots- eller fyrplatser på sätt föreslagits i statsrådsprotokollet och vidtaga därav föranledda ändringar i personalförteckningen för lots- och fyrstaden och de övergångsåtgärder i övrigt, som kunde befinnas erforderliga;

II. att riksdagen måtte

a) godkänna under punkten införd avlöningsstat för lots- och fyrstaden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

b) till Lots- och fyrstaden: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 32 067 000 kronor.

Om inrättande av ytterligare lotstjänst vid Karlshamn-Ronneby lotsplats, m. m.

Vid punkten hade reservation avgivits av herr *Rikard Svensson* och herr *Karlsson* i Olofström, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 437 och II: 541,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för lots- och fyrstaten i enlighet med vad reservanterna föreslagit;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de övergångsanordningar, som kunde bliva erforderliga i anledning av i statsrådsprotokollet och av reservanterna redovisade rationaliseringsåtgärder inom lots- och fyrstaten;

c) medgiva, att Kungl. Maj:t eller, i den omfattning Kungl. Maj:t bestämde, sjöfartsstyrelsen finge äga besluta om indragningar av lots- eller fyrplatser på sätt föreslagits i statsrådsprotokollet och med beaktande av vad reservanterna anfört samt vidtagna därav föranledda ändringar i personalförteckningen för lots- och fyrstaten och de övergångsåtgärder i övrigt, som kunde befinnas erforderliga.

Herr **KARLSSON, HELGE**, (s):

Herr talman! Till statsutskottets utlåtande nr 6 är under punkten 25 fogad en reservation, nr 3, som är föranledd av motionerna 437 i första kammaren och 541 i andra kammaren. Motionerna berör omorganisationen av lotsplatsen i Ronneby och den därmed förenade personalminskningen vid den nya lotsplatsen Karlshamn-Ronneby.

Motionärerna och reservanterna har givetvis ingen erinran mot den rationellare organisation som blir en följd av sammanläggningen av de båda lotsplatserna i Ronneby och Karlshamn, men vi vänder oss emot den kraftiga personalminskning, som har föreslagits och som vi fruktar kommer att inverka menligt på sjöfarten i berörda farvatten.

Enligt departementschefens förslag skall sammanlagt tre tjänster indragas, medan en lotstjänst skall överföras till den nya lotsplatsen Karlshamn-Ronneby med förläggning av hela personalen till Karlshamn. I sjöfartsstyrelsens förslag när det gäller lotsbetjäningen i Ronneby förutsattes, att lotsarna skall transporteras från Karlshamn till Ronneby med bil eller buss — jag utgår ifrån att det blir det förstnämnda transportsättet, eftersom bussarna inte kan vara anpassade till lotsuppdragen. Men tidsutdräkten har här beräknats till 3,5 timmar. Jag vill erinra om att vägsträckan mellan Ronneby och Karlshamn är ungefär 3,5 mil. Från Ronneby skall man med lotsbåt ta sig ut till vederbörande fartyg, och det blir en gångtid på 45 minuter. Det blir således bara under de allra gynnsammaste väderleksförhållandena som sådana lotsuppdrag kan utföras på 3,5 timmar. Det är mer realistiskt att räkna med att uppdraget kommer att ta 5 timmar och i många fall längre tid, beroende på väderleksförhållandena.

Vi befarar att detta kommer att medverka till — som jag tidigare sade — en trafikminskning och en minskning av befraktningarna i hamnen, och detta blir givetvis till förfång för Ronnebyregionen. Detta har också kommit till uttryck i en del remissvar, som inlämnats med anledning av sjöfartsstyrelsens petita. Svenska redareföreningen har i sitt remissyttrande uttryckt tvivelsmål om huruvida indragning av den personal, som är föreslagen i den sammanlagda lotsplatsen, kan vara tillräddig och vill för sin del föreslå en förnyad granskning av det sammanlagda personalbehovet. Rederiföreningen för mindre fartyg föreslår för sin del att lotsplatsen i Ronneby bibehålles och att optisk passning ånyo införes.

Jag vill erinra om att 1962 gjordes en viss indragning av lotspersonal i Ronneby, och en viss rationalisering genomfördes. Man slojade då den optiska bevakningen och införde i stäl-

Om inrättande av ytterligare lotstjänst vid Karlshamn-Ronneby lotsplats, m. m.

let telebevakning. Samtidigt indrogs två lotstjänster. Nu har det visat sig att innehavaren av den ena av dessa tjänster inte har kunnat placeras utan har fått gå »på sparlåga», och man vill nu ytterligare sätta två eller tre man på sparlåga. Vi ifrågasätter om en sådan rationalisering kan vara försvarbar. Vi är medvetna om att all personal bör utnyttjas på bästa och effektivaste sätt, men indragningen bör väl inte ske förrän ytterligare erfarenheter vunnits av den senast genomförda organisationen.

Trafikutvecklingen i Ronneby hamn har under 1962 och framåt varit ganska gynnsam, åtminstone såsom vi bedömer det. 1962 anlöptes hamnen av 201 fartyg, som anlidade lots. 1963 steg siffran till 300, 1964 var det 295 fartyg och hittills under 1965 — alltså första kvartalet — var det 97 lotsningar, men detta är inte allt. Under 1962 anlöptes hamnen av 46 lotspliktiga fartyg som inte anlidade lots, 1963 var det 77 fartyg, 1964 var det 87 och hittills under första kvartalet 1965 har det varit 21 fartyg, som inte anlidade lots. Detta visar tydligt och klart, att den försämrade bevakningen vid lotsplatsen i Ronneby har inneburit att fartyg som är lotspliktiga tar risken att gå in i och ut ur dessa farvatten utan anlidade av lots, och detta medför risker för sjöfarten.

I statsutskottets utlåtande och i sjöfartsstyrelsens framställning finns vissa positiva saker. Man talar nämligen om att lotslöneberedningen och lotsorganisationsutredningen prövar frågan om en organisation, där lotspersonalen på bättre sätt skall kunna tillvaratas. Det har sagts att frågan huruvida dessa tjänster kan indras är beroende av vilket förslag dessa utredningar kan framlägga. Nu har emellertid lotsorganisationsutredningen avgivit till sjöfartsstyrelsen ett utlåtande, där det förutsättes att en lotsindragning i Ronneby inte kommer till stånd vid den tidpunkt det här gäller. Jag hoppas också att detta så småningom kommer att bli statsmakternas beslut.

Jag förmodar att den nu föreliggande motionen inte har någon större framgång här i kammaren — den är synnerligen lokalt betonad och kan givetvis inte engagera ledamöterna från landet i övrigt. Jag ber emellertid, herr talman, att få yrka bifall till den med 3 betecknade reservationen som är fogad till statsutskottets utlåtande vid denna punkt.

Herr **HJORTH** (s):

Herr talman! Reservanter och motionärer har uttryckt vissa farhågor när det gäller indragningen av lotsplatsen vid Ronneby. Man anser den föreslagna personalstyrkan otillräcklig och befarrar en sämre service för sjöfarten genom detta. Nu skiljer sig inte reservationen mycket från utskottsmajoritetens och propositionens förslag. Det är bara fråga om ytterligare en lotstjänst. Där emot vill man låta en del av personalstyrkan stanna kvar i Ronneby. Jag förstår väl att kollegerna och vännerna från Blekinge vill slå vakt om Ronneby hamn och sjöfartens behov av lotsservice i dessa farvatten. Samma reaktion gör väl också vi som är hemmahörande i andra landsändar, när det gäller oss näraliggande kommunikationsproblem, t. ex. indragning av järnvägar och därmed befarade försämrade förbindelser och försämrad service.

Fjärde avdelningen inom statsutskottet har dock speciellt grundligt penetrerat Ronneby, trots att förslaget under denna punkt även avser indragningar av flera andra lotsplatser och därmed sammanhängande personalminskningar. Vi har sett det hela som ett led i den fortgående rationaliseringen av lots- och fyrverksamheten och tror inte att det kommer att innebära någon försämring för sjöfarten. Generaldirektör Widdell underströk också kraftigt vid sin föredragning inför avdelningen, att nedläggande av en lotsplats inte betyder en sämre service. Tvärtom får man ett bättre utnyttjande av personalen och även möjligheter till en bättre utbild-

Anslag till statens isbrytarverksamhet

ning. De föreslagna indragningarna har också skett i samförstånd med den berörda personalorganisationen och lotsarna själva. Jag kan citera vad civilförvaltningens personalförbund anför beträffande sammanslagningen av lotsplatserna i Karlshamn och Ronneby: »Förslaget synes ägnat att åstadkomma en mera rationell organisation av lotsningarna till och från berörda orter.»

Varken lotslöneberedningen eller lotsorganisationsutredningen har heller i princip haft något att erinra mot indragningarna. Viss tveksamhet har blott anförts om själva tidpunkten för dessa. Departementschefen förutsätter också, i likhet med utredningens önskan, att de definitiva tidpunkterna bestämmas av sjöfartsstyrelsen efter samråd med de två utredningarna. Dessutom vill utskottsmajoriteten erinra om vad både sjöfartsstyrelsen och departementschefen framhållit, nämligen att styrelsen skall följa utvecklingen och vidtaga personaldispositioner och övriga åtgärder, så att sjöfartens behov av rimlig lotsservice även i fortsättningen kan tillgodoses inom de av indragningarna berörda farvattnen. Detta har även understrukits i reservationen. Här råder alltså full samstämmighet.

Om den av reservanterna berörda expansionen av hamnverksamheten i Ronneby, enligt dess förmodan, ytterligare ökar och den lotsande personalen därigenom visar sig otillräcklig, så är sjöfartsstyrelsen alltså beredd att företa en utökning. Jag tror att reservanter och motionärer kan känna sig fullkomligt lugna. Det förtroende som under punkten I c i reservationens kläm uttalas för Kungl. Maj:t och sjöfartsstyrelsen i fråga om framtida indragningar kan väl få omfatta även den nu aktuella sammanslagningen av Ronneby och Karlshamns lotsplatser.

Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade,

att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera momentet av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Härefter gjordes enligt de rörande mom. I framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. II hemställt.

Punkterna 26—34

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 35

Anslag till statens isbrytarverksamhet

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Statens isbrytarverksamhet för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehäft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hilding* (I: 122) och den andra inom andra kammaren av herr *Westberg m. fl.* (II: 154), i vilka hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till en förstärkning av vår isbrytarflotta;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Strandberg* och fröken *Stenberg* (I: 443) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Petersson* och *Nilsson* i Agnäs (II: 546), i vilka yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att frågan om byggande av ytterligare isbrytare måtte bli föremål för skyndsamt utredning;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin* (I: 445) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Nilsson* i Tvärälund och *Lundmark* (II: 544), i vilka föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning och förslag till en förstärkning av isbrytarverksamheten i enlighet med vad i motionerna anförts.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på återopade grunder hemställt,

I. att riksdagen måtte till Statens isbrytarverksamhet för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor;

II. att motionerna I: 122 och II: 154 samt I: 445 och II: 544 ävensom I: 443 och II: 546 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Virgin*, *Strandberg*, *Cassel* och *Nordstrandh*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 122 och II: 154 samt I: 445 och II: 544 ävensom I: 443 och II: 546, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anført rörande behovet av en effektiv isbrytarorganisation m. m.

Herr **STRANDBERG** (h):

Herr talman! I föreliggande punkt har vi att taga ställning till motioner från tre partier. Alla motionerna syftar till det gemensamma målet att öka vår isbrytarverksamhet. Ett annat gemensamt drag är hänvisningen till närings- och lokaliseringspolitiska motiv.

Utskottet förutsätter att behovet av nya isbrytare prövas av sjöfartsstyrelsen, som också skall vidtaga eventuellt erforderliga åtgärder. Det torde vara självklart att det åvilar sjöfartsstyrel-

Anslag till statens isbrytarverksamhet
sen att ägna isbrytarverksamheten all uppmärksamhet och att vidtaga eventuella åtgärder. Frågan har också diskuterats i 4:e avdelningen inom statsutskottet, då chefen för sjöfartsstyrelsen varit närvarande. Avdelningen har upplysts om att en utredning pågår och att eventuella förslag om byggande av ny havsisbrytare senare avses att framläggas.

Jag kan emellertid icke finna att någon som helst garanti föreligger för att nästa års riksdag skall få förelagt ett konkret förslag till den framtida isbrytarverksamhetens organisation. Och jag känner mig icke heller övertygad om att sjöfartsstyrelsen tar tillräcklig hänsyn till de lokaliserings- och näringspolitiska motiv, som i motionerna återropas.

En förlängd skeppningssäsong har för näringslivet den största ekonomiska betydelse. Som exempel vill jag anføra att transportkostnaden mellan Piteå och Umeå uthamnar utgör ca 30 kronor per ton. Enbart Svenska Cellulosa AB:s Munksundsgrupp i Piteå har att kalkylera med en dygnskostnad i storleksordningen 7 000 kr. En enda veckas förlängd skeppningssäsong enbart i Piteå hamn innebär således om alla industrier medräknas — såväl statliga ASSI som privata — en besparing i transportkostnader på inemot 100 000 kronor. Och detta exempel är endast baserat på en enda norrlandshamn.

Jag är fullt medveten om att isbrytarberedskapen av ekonomiska skäl ej kan utbyggas i sådan omfattning att den helt kan svara mot behovet en sträng vinter. Å andra sidan förefaller det mig naturligt att beredskapen skall vara av sådan klass att ett haveri på någon av havsisbrytarna eller en snabbt uppstående svårare issituation i södra Bottenhavet eller Östersjön icke direkt skall påverka skeppningsmöjligheterna i norrlandshamnarna. Så är tyvärr fallet i dag med nuvarande bestånd av havsisbrytare. Och med detta förhållande får vi dras ända tills dess att ytter-

Anslag till statens isbrytarverksamhet

ligare en modern havsisbrytare finnes tillgänglig. Det torde dröja inemot fyra år efter ett riksdagsbeslut innan en sådan modern ny havsisbrytare kan insättas i arbete.

Herr talman, med hänsyn till dessa relaterade förhållanden förmenar jag att det ligger i riksdagens intresse att nu kräva konkreta förslag. Jag ber att få yrka bifall till reservationen vid denna punkt.

I detta anförande instämde herr *Gustafsson, Nils-Eric*, (cp) och fröken *Sienberg* (h).

Herr **BENGTSON** (cp):

Herr talman! Alla är säkert medvetna om isbrytarverksamhetens stora betydelse, men den som bäst bedömer denna fråga är ändå sjöfartsstyrelsen, och det har redan påpekats att sjöfartsstyrelsen håller på med en utredning om havsisbrytarna.

Man kan aldrig komma ifrån att behovet här är mycket ojämnt med hänsyn till hur sträng en vinter är. Den vinter som nu gått har inte bjudit på några större svårigheter. Under föregående vinter var det däremot oerhört besvärligt och läget hade inte kunnat klaras utan svårigheter även om vi hade haft mycket större isbrytarresurser.

Jag vill också påpeka i detta sammanhang, att vi har ett rätt väl utvecklat nordiskt samarbete. Det är inte bara den svenska isbrytarverksamheten vi behöver förlita oss på.

Dessutom är ytterligare en sak att beakta. Isbrytaren Ymer, som man trodde var i ganska dåligt skick, har noggrant setts över, och man har funnit att den är i betydligt bättre skick än man tänkte sig tidigare. Man kan alltså säga att det blir ett visst tillskott i isbrytarverksamheten.

Jag tror dock att den väsentligaste synpunkten är, att sjöfartsstyrelsen är mest kompetent att bedöma denna fråga, och därför, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vartdera momentet av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. I hemställt.

Därefter gjorde herr talmannen i enlighet med de avseende mom. II förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepats propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Strandberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes eu så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 35 mom. II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Strandberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 83;

Nej — 29.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 36—48

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 49

Ang. Stiftelsen Danviks hospital

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte

a) besluta om avveckling av de s. k. danviks- och fattigpenningarna i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1965 föreslagits;

b) till avveckling av vissa avgifter för sjöfarten i Stockholm för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 1 540 000 kronor.

Herr SVENSSON, AXEL, (s):

Herr talman! I punkt 49 tillstyrker utskottet ett anslag på 1 540 000 kronor till det s. k. Danvikshemmet nära Stockholm. Jag kommer inte att ställa något yrkande beträffande själva beloppet; vad jag nu närmast är ute efter är helt andra ting.

Ärendet var i all korthet före vid förra årets riksdag. Det har nämligen länge pågått förhandlingar mellan departementet och Stockholms stad om dessa ting, och det framgick redan under fjolåret att man inte kunde komma överens. Av årets handlingar framgår nu att Stockholms stad inte anser sig ha några skyldigheter gentemot Danvikshemmet.

Jag kan i viss mån förstå den ställning som Stockholms stad intar i detta ärende. Danvikshemmet ligger i annan kommun, och det är ett privat sjukhem, som stadens fäder inte anser sig ha någonting att skaffa med.

Nu har detta hem en underlig historia. Det daterar sig ända från början av 1500-talet. Den första stadgan kom till

Ang. Stiftelsen Danviks hospital

1527, och sedan har det passerat genom århundradena med den modernisering som tiden krävt. I dag har hemmet en sådan status, att Kungl. Maj:ts sätter till fyra ledamöter i styrelsen för den stiftelse som sköter hemmets angelägenheter, medan överståthållarämbetet utser ordförande.

Såvitt jag har studerat handlingarna rätt består Danvikshemmet tillgångar av statliga förläningar av olika slag, från grustag och smågårdar och småhemman i länet till fastigheter i Stockholm. Av stiftelsens berättelser framgår att man har ekonomiska bekymmer. Enligt de berättelser som har stått mig till buds — för 1962 och 1963 — uppvisade verksamheten båda de åren ett underskott av 180 000 kronor.

Danvikshemmet ligger i Nacka kommun, och där finns 350 platser för äldre. Av dessa 350 platser disponerar Stockholms stad ungefär 300. Många lever fortfarande i den föreställningen, att de som flyttar dit varit rika människor, som sedan har blivit fattiga. I viss mån ligger det någonting i detta.

Det enkla skälet till att jag skulle vilja säga ett par ord i detta sammanhang är att det inte finns någon ansvarig myndighet över stiftelsens styrelse som sysslar med Danvikshemmet. Socialstyrelsen har ingen rätt till insyn — stiftelsens styrelse sköter verksamheten suveränt. Hur mycket man får betala per månad är för mig okänt, eftersom de belopp som har nämnts är så helt olika, att jag inte vågar svara för att någon uppgift är riktig. Jag vet bara att de som haft några sparade tillgångar när de flyttade in i hemmet inte har kvar någonting i dag. Kostnaderna stiger, och man fördelar så långt det är möjligt kostnaderna på dem som fortfarande har pengar kvar.

En annan detalj som jag vill nämna är att Nacka kommun får ta ansvaret, så långt som den tycker att den kan göra det, för de pensionärer som i dag praktiskt taget bara har folkpensionen kvar. De får sålunda kommunalt bo-

Ang. Stiftelsen Danviks hospital

stadstillägg, men Nacka kommun har endast 38 pensionärer på hemmet. Hur det är med de övriga 300 kan jag ingen- ting säga om, eftersom det inte finns någon möjlighet att få insyn och att få uppgifter om hur verksamheten för- delar sig.

Jag har tagit mig friheten att tränga in i den här angelägenheten av det enkla skälet, att det på Danvikshemmet finns en förening med icke mindre än 260 medlemmar, som i sitt trångmål bett mig att försöka hjälpa till. Vi har uppvaktat överståthållarämbetet, och personligen fick jag därvid en känsla av att jag skulle ha blivit avvisad från förhandlingarna om jag inte varit riksdagsman. Man hade nämligen ungefär den attityden, att man själv skulle diskutera med dem som bor på hemmet och att ingen annan skulle få syssla med dessa saker.

Enligt min mening måste det ske någonting i denna angelägenhet, och det måste på ett eller annat sätt ordnas så, att det finns en myndighet över stiftelsens styrelse, så att exempelvis den kommun där hemmet ligger får bära ansvaret för att det ordnas upp på ett vettigt sätt, såvitt icke staten övertar hemmet och alla dess tillgångar.

Jag skall inte anklaga Stockholms stad, men jag har tyckt det vara ganska underligt att man även i den förvaltningen har varit negativ. Jag har försökt att få till stånd förhandlingar med de ansvariga myndigheterna i huvudstaden. Man har alltid svarat välvilligt, men man har aldrig haft tid. Jag förstår nu när jag har fått se dessa handlingar att Stockholms stad först velat avvakta ett besluta om den ersättning som skall täckas av dessa 1,5 miljon kronor.

Herr talman! Jag hade inte tänkt förlänga dagordningen, men händelserna har spelat så, att jag osökt fick tillfälle att säga några ord i denna angelägenhet, som luktar medeltid lång väg. Vi

kan inte i ett välordnat samhälle ha det så ställt att 350 åldringar lämnas helt utanför den ordning som gäller för alla andra pensionärer.

Jag tror att jag har kunnat medverka till att dessa pensionärer nu åtminstone börjat få fickpengar litet mera hyggligt. Ingen har dock, såvitt jag vet, ännu fått den lagliga fickpenningen. Det standardtillägg, som också dessa pensionärer erhållit, har helt och hållet gått till stiftelsen, eftersom kostnaderna stiger oavbrutet år från år.

Pensionärerna är, tillåter jag mig säga, i vissa mån en lekboll inför stiftelsens styrelse, som suveränt bestämmer och ställer med hela verksamheten.

Nu har emellertid en sak inträffat som gör att jag tror att vi kan se en ljuspunkt. Det ramlade nämligen ned en proposition på våra bord i förra veckan. I den propositionen sägs att i fråga om på ålderdomshem intagna en viss varsamhet skall iakttagas i fråga om kyrkobokföringen. Enligt propositionens skrivning skall den enskilde pensionären ha rätt att stå kvar i den kommun där han är mantalsskriven, även om han flyttar till ett ålderdomshem som ligger utanför kommunen. Jag hoppas nu kunna medverka till att alla stockholmare som i framtiden kommer till Danvikshemmet i fråga om sin kyrkobokföring skall stanna kvar i Stockholm. Jag hoppas att Stockholms stad sedan skall ta ansvaret för sina åldringar och att Nacka, där Danvikshemmet ligger, får sin rättmätiga del.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Punkterna 50—71

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer**Punkten 72****Ang. ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 210 miljoner kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 451) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Nordgren* och *Magnusson* i Borås (II: 545), i vilka hemställts, att riksdagen måtte till Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 190 miljoner kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågakommande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 451 och II: 545, till Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 210 000 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Virgin*, *Strandberg*, *Cassel* och *Nordstrandh*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 451 och II: 545, till Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 190 000 000 kronor.

Herr **STRANDBERG** (h):

Herr talman! I proposition år 1963 om trafikpolitiken bedömdes anslagsbehovet för drift av icke lönsamma järn-

vägslinjer komma att nedgå under de närmast följande budgetåren med 15—20 miljoner kronor per år. Denna beräkning byggde bl. a. på ett antagande av oförändrad löne- och prisnivå. Då löneutgifterna uppgår till inemot tre fjärdedelar av kostnaderna spelar en förändring i lönenivån en mycket stor roll för det ekonomiska resultatet på det trafiksvaga bannätet. Med hänsyn till ovissheten om den framtida utvecklingen av löne- och prisnivån bör man enligt min mening vara försiktig vid bedömningen av möjligheterna att genom järnvägsnedläggningar relativt snabbt förbättra det ekonomiska resultatet när det gäller driften av det trafiksvaga bannätet. Å andra sidan talar här anförda förhållanden för att nedläggningsverksamheten bör bedrivas i så pass snabb takt som över huvud taget är möjligt.

Då erfarenheterna av hittills genomförda nedläggningar har visat att det, trots de farhågor som i skilda sammanhang yppats om de negativa verkningarna av järnvägsnedläggelser, varit möjligt att genom trafikomläggningar skapa en tillfredsställande trafikservice till lägre samhällsekonomisk kostnad, anser jag att undersökningarna rörande möjligheterna att lägga ner driften helt eller delvis på trafiksvaga järnvägslinjer med kraft bör fullföljas. Ehuru stora belopp årligen krävs för att upprätthålla driften på sådana linjer, måste man nämligen konstatera att många av de berörda bygderna likväl inte lämnas den trafikservice som vore önskvärd.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid punkten avgivna reservationen.

Herr **PERSSON, FRITZ**, (s):

Herr talman! Med hänvisning till vad som på denna punkt anförts i utskottsutlåtandet ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. avlöningsstaten för fångvårdsanstalterna

Herr **LARSSON, NILS THEODOR**, (cp):

Herr talman! Jag kan instämma i vad utskottets talesman herr Fritz Persson redan har sagt, men jag ville understryka vad herr Strandberg yttrat å högergruppens vägnar — det är säkerligen mycket välkommet i många områden av vårt land där man har järnvägar som man mycket ömmar för.

Herr **STRANDBERG (h)**:

Herr talman! Jag skall tillåta mig att till den siste talaren bara säga, att första halvan av mitt anförande var exakt vad departementschefen skrev i proposition nr 118 år 1964 och att andra halvan var, med utbyte av ordet »departementschefen» mot »mig» i detta sammanhang, exakt vad sammansatta stats- och tredje lagutskottets utlåtande nr 1 år 1963 innehåller.

Herr **PERSSON, FRITZ**, (s):

Herr talman! När vi haft att behandla denna fråga i utskottet och nu fortsätter behandlingen här i kammaren, kan det ju inte röra sig om vad man har skrivit tidigare. Frågan gäller det yrkande som innebär att man vill påskynda takten i nedläggandet av järnvägarna. Utskottet har inte velat eller vågat gå längre än departementschefen i det avseendet föreslagit.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Strandberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter gi-

ven varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 72, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 94;

Nej — 19.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagit, att han avstode från att rösta.

Punkterna 73—80

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 81

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1965/66 till Markförvärv för övningsfält m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. avlöningsstaten för fångvårdsanstalterna

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för

Ang. avlöningsstaten för fångvårdsanstalterna

budgetåret 1965/66 till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar jämte i ämnet väckta motioner och om anordnande av en fångvårdsanstalt i Uppsala för studiebegärade intagna.

I propositionen nr 1 hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för fångvårdsanstalterna i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 4 januari 1965 föreslagits, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66, dels ock till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 74 391 000 kronor.

Vidare hade Kungl. Maj:t i propositionen nr 62 föreslagit riksdagen att godkänna de riktlinjer, som i statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 5 mars 1965 angivits för anordnande av en fångvårdsanstalt i Uppsala för studiebegärade intagna.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 416) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 515), hade, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1965/66 under anslaget till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar anvisa

a) för räjongpsykologi i enlighet med kriminalvårdsstyrelsens äskanden medel för anställande av sex psykologer i Ae 25 och en biträdande psykolog i Ae 21;

b) för utbildning av tillsynspersonal ytterligare 65 000 kronor i stället för av departementschefen förordade 15 000 kronor; samt

c) i rymningsförebyggande syfte i enlighet med kriminalvårdsstyrelsens äskanden medel för fyra tjänster som bevakningsföreståndare i Ae 17, tre tjänster som uppsyningsman i Ae 11,

25 tjänster som vaktkonstapel i Ae 10 och sex tjänster som vårdare i Ae 10.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återopade grunder hemställt,

I. att riksdagen måtte godkänna de riktlinjer, som i statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 5 mars 1965 angivits för anordnande av en fångvårdsanstalt i Uppsala för studiebegärade intagna;

II. att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 416 och II: 515, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för fångvårdsanstalterna i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 4 januari 1965 föreslagits;

b) godkänna i utlåtandet införd avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

c) till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 74 561 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrarna *Boman, Axel Andersson, Per Jacobsson* och *Ståhl*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 515, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för fångvårdsanstalterna i enlighet med vad reservanterna föreslagit;

b) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

Ang. avlöningsstaten för fångvårdsanstalterna

c) till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 75 116 000 kronor.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! Tiden har blivit så långt framskriden att det kanske inte är möjligt att ägna denna fråga det intresse den egentligen skulle förtjäna.

Den reservation vi har fogat till utlåtandet behandlar framför allt tre avsnitt, och jag skall med några ord beröra dem var för sig.

Det första gäller frågan om den psykiatriska och psykologiska verksamheten vid fångvårdsanstalterna. Där föreslår vi en viss personalförstärkning, nämligen en räjongpsykolog för varje anstaltsgrupp och en biträdande psykolog i Ae 21 vid Uppsalaanstalten. Detta förslag sammanfaller med vad kriminalvårdsstyrelsen äskat, och jag ber att något få erinra om vad styrelsen anfört i sin motivering. Man säger att den differentierade fördelning och behandling av de intagna som är en av grundtankarna i såväl den nya lagen om behandling i fångvårdsanstalt som i tidigare gällande verkställighetslag för närvarande endast kan genomföras i begränsad omfattning. Orsakerna härtill kan vara många — man nämner bl. a. att bristen på anstaltsplaner är ett av de avgörande hindren för den differentiering av klientelet som skulle vara önskvärd. Man säger vidare att anstalterna saknar tillgång till personal med sådan utbildning och sakkunskap att den kan verkställa en mera fullständig utredning av varje intagens personliga förhållanden och förutsättningar av beskaffenhet att läggas till grund för behandlingsplaneringen. Detta är självklart en mycket betänklig brist i anstalternas möjligheter att arbeta, att differentiera klientelet och bedriva den uppbyggande verksamhet, som är avsedd och som krävs om man skall nå fram

till det resultat som de nya behandlingsmetoderna syftar till.

I reservationen framföres för det andra ett förslag om ytterligare anslag till utbildning av personal. Kriminalvårdsstyrelsen har för detta ändamål begärt ett anslag på 165 000 kronor. Kungl. Maj:t har föreslagit 50 000 kronor, och vi har i reservationen tillstyrkt ett anslag av ytterligare 65 000 kronor; vi har alltså inte helt tillmötsgått kriminalvårdsstyrelsens framställning. Med hänsyn till att som bekant ett mycket stort antal av dem som för närvarande är anställda vid fångvårdsanstalterna inte har någon som helst utbildning för sina arbetsuppgifter anser vi det angeläget att utbildningsverksamheten intensifieras just på detta område.

Den tredje punkten — och den kanske väsentligaste — avser en utvidgning av personaltillgången när det gäller bevaknings- och tillsynspersonal. Jag skall inte här närmare gå in på det för oss alla kända förhållandet, att rymningsfrekvensen vid våra fångvårdsanstalter är mycket stor och ägnad att väcka oro. Detta är, såsom också utskottet framhåller, ett problem som det förefaller vara utomordentligt svårt att komma till rätta med. Kriminalvårdsstyrelsen har på denna punkt begärt en förstärkning, och vi har ansett detta vara en så i hög grad angelägen sak, att vi funnit oss böra biträda styrelsens framställning. Det är av stor vikt att vi genom bättre tillsyn och bevakning vid anstalterna skapar större trygghet för den stora allmänheten och framför allt för människor som bor i närheten av anstalterna. Det är självklart att detta är ett stort samhällsintresse, men det är på samma gång också viktigt att personalens arbetsvillkor kan förbättras på ett sådant sätt att den kan känna någorlunda trygghet till liv och lem vid utövandet av sina arbetsuppgifter och att den samtidigt kan fullgöra dessa uppgifter på ett sådant sätt att det

Ang. avlöningsstaten för fångvårdsanstalterna

skapar den effektivitet som är avsedd och som ur alla synpunkter är så utomordentlig viktig.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Den reservation som nu har presenterats av herr Jacobsson omfattar tre olika delar.

Den första delen gäller den psykiatriska och psykologiska verksamheten, beträffande vilken föreslås en rätt stor utbyggnad. Nu är det ju så, att den nybildade inlandsgruppen kommer att utrustas med en centralanstalt — den vid Kumla — och dit kommer att förläggas en utredningsavdelning, som skall bestå av två psykologer, varav en skall fungera som råjongspsykolog och en ägna sig åt arbetspsykologiska frågor. Dessutom skall det finnas en assistent med utbildning i mentalhygien. Den expertis som sålunda kommer att tillföras gruppen bör kunna medge en intensivbehandling av i varje fall klientelet på Kumlaanstalten. Såsom ofta sker, får man väl avvakta resultatet av det arbete som denna grupp kan åstadkomma. Det bör sägas att psykologtjänster också finns vid Hall och Roxtuna samt även vid Uppsalaanstalten. Anstalterna är alltså inte så helt utan sådana tjänster, vilket man ibland får ett intryck av att kritikerna vill göra gällande.

När det gäller vaktkonstaplarna och den skärpta bevakningen har regeringen inte gått med på de anslagsökningar som kriminalvårdsstyrelsen har påyrkat; styrelsens yrkande uppgår till 165 000 kr. Av dessa pengar avsåg kriminalvårdsstyrelsen att 100 000 kronor skulle användas till övertidsersättning — det blir 10 000 timmar — åt personalen för undervisning i judo, som ju möjliggör för dem, vapenlösa som de är, att kunna försvara sig mot våldsamma interner. Man har dock inte ansett,

att man just nu skulle satsa 100 000 kronor på denna utbildning.

När det sedan gäller anspråken på förstärkningar av antalet bevakningspersonal för att i möjligaste mån undvika rymningar, har det glädjande nog varit så att den s. k. rymningsfrekvensen har gått ned. Antalet rymningar har kunnat minskas, vilket väl är en följd av att man har förvandlat en del äldre anstalter till mera säkra anstalter och till dessa förpassat notoriska rymmare eller sådana som vid de anstalter, där de har varit intagna, har inspirerat andra till massrymningar i vissa fall. Denna nya typ av anstalt har alltså medfört en sänkning av rymnings-siffrorna, och man får väl avvakta och se om inte isolerandet av kända notoriska rymmare skulle kunna medföra en ökad förbättring i detta avseende.

Längre än till detta skall jag inte gå, herr talman, utan ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i punkten I hemställt.

Därefter gjorde herr talmannen i enlighet med de angående punkten II förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och god-

Om lättnader i beskattningen för personer med nedsatt skatteförmåga

kändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 46 punkten II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 91;

Nej — 19.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande anslag för budgetåret 1965/66 till Kammarkollegiet: Avlöningar och Kammarkollegiet: Omkostnader jämte i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om lättnader i beskattningen för personer med nedsatt skatteförmåga

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 22, i anledning av väckta motioner om lättnader i beskattningen för personer med nedsatt skatteförmåga.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande

motionerna I: 473, av herrar *Eric Gustaf Peterson* och *Åkesson*, samt II: 586, av herrar *Sjöholm* och *Jönsson* i Ingemarsgården, hade hemställts, att riksdagen för sin del måtte besluta

1) sådan ändring av bestämmelserna rörande extra avdrag för nedsatt skatteförmåga, att ifrågavarande avdrags maximibelopp höjdes till 5 000 kronor i stället för nu gällande belopp, 4 500 kronor,

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att låta utfärda avtrappningsregler för det extra avdraget i syfte att undgå eljest uppkommande hög marginalsatt vid avdragets övre gräns, samt

3) att extra avdrag skulle kunna medgivas för större, för arbetsförmågans vidmakthållande ofrånkomliga kostnader för läkarvård, medicin, särskild diet och dylikt oavsett den skattskyldiges inkomst.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt, att de likalydande motionerna I: 473, av herrar *Eric Gustaf Peterson* och *Åkesson*, samt II: 586, av herrar *Sjöholm* och *Jönsson* i Ingemarsgården, om lättnader i beskattningen för personer med nedsatt skatteförmåga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Billman* och *Skärman*, fru *Nettelbrandt* samt herr *Enskog*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa,

1) att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 473, av herrar *Eric Gustaf Peterson* och *Åkesson*, samt II: 586, av herrar *Sjöholm* och *Jönsson* i Ingemarsgården, antaga i reservationen infört förslag till lag om ändrad lydelse av 50 § 2 mom. och punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

2) att riksdagen måtte i anledning av de likalydande motionerna I: 473, av

Om lättnader i beskattningen för personer med nedsatt skatteförmåga

herrar Eric Gustaf Peterson och Åkeson, samt II: 586, av herrar Sjöholm och Jönsson i Ingemarsgården, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anfört angående möjlighet till avdrag för kostnader för läkare, läkemedel och särskild diet vid långvarig sjukdom samt i fråga om utarbetandet av sådana regler för avtrappningen av det extra avdraget, att annars uppkommande hård marginalbeskattning av mindre inkomst vid sidan av folkpension undvekes.

Herr BILLMAN (fp):

Herr talman! Bevillningsutskottet har behandlat en motion beträffande lättnader i beskattningen för personer med nedsatt skatteförmåga. Motionärerna har sammanfattat sina synpunkter i tre avsnitt och hemställer »att riksdagen för sin del måtte besluta

1) sådan ändring av bestämmelserna rörande extra avdrag för nedsatt skatteförmåga att ifrågavarande avdrags maximibelopp höjes till 5 000 kr. i stället för nu gällande belopp, 4 500 kr.,

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att låta utfärda avtrappningsregler för det extra avdraget i syfte att undgå eljest uppkommande hög marginalskatt vid avdragets övre gräns, samt

3) att extra avdrag skall kunna medgivas för större, för arbetsförmågans vidmakthållande ofrånkomliga kostnader för läkarvård, medicin, särskild diet o. d. oavsett den skattskyldiges inkomst.»

Beträffande avdragsbeloppets storlek — 4 500 kronor, som motionärerna och reservanterna vill höja till 5 000 kronor — säger utskottet i sitt betänkande på sidan 4, att höjningen till 4 500 kronor var provisorisk. Höjningen år 1964 ansåg vi vara otillräcklig redan då, och den måste väl i dag framstå såsom ännu mer otillräcklig med hänsyn till den ständiga penningvärdeförsämringen och därmed följande kostnadsstegringar samt även höjningen av folkpensionerna.

I fråga om avtrappningsreglerna säger utskottet på sidan 6 i betänkandet: »Det bör understrykas att riksskatte-nämnden vid utarbetandet av anvisningarna så gott sig göra låter beaktat det av motionärerna påtalade avtrappningsproblemet.»

Jag tror att det finns anledning att understryka orden »så gott sig göra låter», ty det förefaller väl inte lämpligt att beskattningsregler skall utfärdas så långt sig göra låter. Det finns nog också anledning anta att taxeringsnämndsordförandena på många håll tyder dessa bestämmelser högst individuellt och att deras bedömning i många fall kan utfalla otillfredsställande för de skattskyldiga. Reservanterna har därför ansett sig böra vidhålla kravet på mjukare avtrappningsregler.

I fråga om avdraget för arbetsförmågans vidmakthållande förefaller det, som om förhållandena vore ganska osäkra för de personer som vill göra dylika avdrag. Motionärerna påpekar, att i praktiken beaktas endast kostnader i samband med långvarig sjukdom i avdragshänseende, om den skattskyldiges inkomst blivit väsentligt nedsatt. Det är nu inte detta, som motionärerna och reservanterna är ute efter, utan avdrag för kostnader för att upprätthålla arbetsförmågan och undvika en väsentlig reduktion av inkomsten och därmed då också skattekraften.

I detta hänseende har diabetikerna dragits fram i förgrunden, eftersom de bildar en ganska talrik kategori. De får visserligen fri medicin, vilket utskottet påpekar, men vanligen har de också stora kostnader av annat slag för att kunna fortsätta att arbeta och vidmakthålla sin inkomst. Man kan förstå att dessa skatteproblem blir betydande för denna kategori, när man häromdagen i pressen kunde läsa att omkring var tionde person här i landet från ungdomen har anlag för diabetes.

Emellertid gäller vad motionärerna och reservanterna här säger om diabetikerna givetvis också andra kategorier

Om lättnader i beskattningen för personer med nedsatt skatteförmåga

av kroniskt sjuka. Utskottet erkänner också i sitt utlåtande, att det inte minst med hänsyn till skatteförmågeprincipen skulle vara till fördel, om man i större utsträckning än som nu sker vid beskattningen kunde beakta de merutgifter som sjukdom kan medföra.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr ADOLFSSON (k):

Herr talman! Motionärerna och reservanterna tangerar i någon mån en fråga som jag har berört i en interpellation här i kammaren, som hittills är obesvarad — det är en interpellation ställd till finansministern. Jag tror att jag bör säga några ord för att inget missförstånd skall uppstå i fråga om orsakerna till att jag inte är särskilt varm anhängare av den reservation som herr Billman nyss talat för.

I interpellationen, som jag framställde den 10 februari, underströks behovet av att spärrens för äldre människors deltagande i produktionslivet raseras så långt möjligt är. En av metoderna bör vara att pensionärer med en måttlig sidoinkomst utöver folkpensionen får behålla mera av denna sidoinkomst, d. v. s. att man bör lindra skatten för dem.

Motionärerna och reservanterna har, så långt jag kan förstå saken, fixerat sig vid frågan om att höja beloppet för maximiavdraget med 500 kronor, från nuvarande 4 500 kronor till 5 000. Jag vill ha sagt, att visserligen anser jag att en sådan åtgärd inte helt saknar betydelse i detta sammanhang, men den är inte alls avgörande, utan det viktigaste måste enligt min uppfattning vara en sådan ändring av själva reduktionsreglerna för rätt till extra avdrag, att mera än nu av de små och de medelstora sidoinkomsterna går fria från skatt. Det var framför allt detta som jag siktade till i min interpellation, där jag efterlyste ändring av nu gällande anvisningar beträffande extra avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga.

Herr talman! Jag tycker alltså, och det vill jag få protokollfört här med hänsyn till att jag framfört en interpellation i frågan, att det inte är särskilt mycket bevänt med vad reservanterna föreslår, även om jag kan medge att viljan uppenbarligen är god.

Men dessutom kompliceras saken av att också andra kategorier än folkpensionärer — sådana med tillfälligt nedsatt skatteförmåga — tagits med i sammanhanget. Detta är ett ganska allvarligt problem som man inte löser så här i en handvändning.

Jag anser alltså att, av de skäl som jag nu anför, det inte är möjligt att ansluta mig till reservationen. Det verkligt allvarliga problemet i sammanhanget kan inte lösas genom reservationens förslag. Får jag tillägga, att den springande punkten i allsammans är huruvida samhället vill eller inte vill stimulera pensionärerna att delta i produktionslivet — det är kanske när allt kommer omkring den centrala frågeställningen. Vill man stimulera får man tillgripa bättre stimulansmedel än som reservanterna förelagit och som nu existerar.

Till dessa frågor får vi väl tillfälle att återkomma, och för egen del hoppas jag få återkomma till dem i samband med att den interpellation, som jag nu nämnt, kommer att besvaras.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Vårt skattesystem för fysiska personer bygger ju på en princip som vi kallar för skatteförmågan, bärkraften — man kan ju sedan diskutera hur skattesystemet fungerar i olika avseenden och man kan företräda olika önskemål.

Här har vi ett spørsmål som kort uttryckt har behandlats så, att under åren från 1951 fram till 1964 kunde man få ett avdrag för nedsatt skatteförmåga med 3 000 kronor, varpå förra årets riksdag beslutade höja avdragssumman till 4 500 kronor. Årets riksdag har tidigare beslutat särskil-

Om lättnader i beskattningen för personer med nedsatt skatteförmåga

da schablonavdrag när det gäller kommunalskatt. Allt detta sammantaget ger till resultat, att dessa anordningar har fått den effekt, som herr Wärnberg under skattedebatten påvisade, nämligen att det i detta land tyvärr finns så många människor med små inkomster, även familjeförsörjare, som får betala skatt på sitt beskattningsbara belopp och inte får några nedsättningar på grund av nedsatt skatteförmåga. Det är ovillkorligen nödvändigt för oss att tänka på detta när vi behandlar ett ärende av denna karaktär.

Utskottet har skrivit välvilligt när det gäller nedsatt skatteförmåga på grund av sjukdom, det hänvisar till att riksskattenämnden har detta spörsmål under övervägande och att samma institution ser över avtrappningsreglerna regelmässigt. Då är det riktigt som herr Adolfsson sade, att reservanternas linje inte hjälper mycket. Jag ger herr Adolfsson rätt i att frågeställningen är: Har vi råd att ge ännu generösare avdragsregler för dessa speciella grupper?

Där är jag tveksam. Det är tråkigt att dessa människor inte kunnat få högre inkomster, men så länge vi har mycket betydande kategorier av medborgare, som har försörjningsplikt gentemot familjen och som inte kan utnyttja dessa förmåner, får vi nog fundera om vi kan gå längre än vi gjort för tillfället.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Billman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 22, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN** erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Med hänsyn till infallande helg hemställer jag, att kammaren måtte medgiva att tiden för avgivande av motioner i anledning av de Kungl. Maj:ts propositioner, som bordlagts vid kammarens sammanträde onsdagen den 7 innevarande april, ävensom de propositioner, som kommer att bordläggas i dag, utsträcker till det sammanträde, som infaller näst efter 15 dagar från det respektive propositioner kom kammaren till handa.

Denna hemställan bifölls.

Härefter yttrade herr **TALMANNEN**:

Jag vill erinra om att data för de sammanträden då motioner sist må väckas, på sedvanligt sätt finnes angivna å anslagstavlan i kammarens kapprum.

Herr **TALMANNEN** anförde:

Jag erinrar om att riksdagen efter detta plenums slut gör påskuppehåll och att nästa plenum hålles onsdagen

den 21 ds kl. 11.00. Vid början av detta plenum anställs två gemensamma omröstningar. Vidare kommer att behandlas bl. a. jordbruksutskottets utlåtande över anslagsframställningen under jordbrukshuvudtiteln, angående upprustning av den veterinärmedicinska forskningen och utbildningen samt angående regleringen av socker-näringen. Dessa utlåtanden bordlägges först i dag och jag fäster uppmärksamheten på att ärendena alltså behandlas efter endast en bordläggning; detta sker för att en bättre fördelning av arbetet skall vinnas i veckan efter påsk.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna på driftbudgeten för budgetåret 1965/66 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 147, i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1965/66 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 148, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för reglering av prisförändringar för civiltjänstveret m. m.;

nr 149, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret

1965/66 till Marinen: Anskaffning av fartygsmateriel m. m.;

nr 150, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1965/66;

nr 151, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1965/66 till Markförvärv för övningsfält m. m.;

nr 152, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1965/66 till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar och om anordnande av en fångvårdsanstalt i Uppsala för studiebegärade intagna; samt

nr 153, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande anslag för budgetåret 1965/66 till Kammarkollegiet: Avlöningar och Kammarkollegiet: Omkostnader.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 154, i anledning av väckta motioner angående tillämpningen på sjömän av bestämmelserna om obligatorisk yrkesskadeförsäkring;

nr 155, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till förordning med provisoriska bestämmelser rörande utbildningstiden för vissa värnpliktiga; och

nr 156, i anledning av väckta motioner angående rätten till tilläggssjukpenning vid barnsövd.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 157, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om lagrådet m. m.

Anmäldes och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.;

nr 159, i anledning av väckta motioner om viss utvidgning av förbudet mot oljeutsläpp till sjöss; och

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till lagen den 31 maj 1963 (nr 268) om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 161, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 32 såvitt avser en undersökning rörande religionens betydelse som samhällsfaktor; och

nr 162, med uppgift på vissa vilande förslag till ändringar i grundlagarna.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 163, till fullmäktige i riksbanken angående användande av riksbankens vinst för år 1964; och

nr 164, till delegerade för riksdagens verk angående lönegradsuppflyttning av en tjänst som bankokommissarie.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad får härmed anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden den 21 till och med den 24 april 1965 på grund av utrikes resa.

Stockholm den 9 april 1965

Nils Theodor Larsson

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 100, angående ändrad organisation av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets och trädgårdsnäringens områden;

nr 109, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 4 juni 1964 (nr 400) om förlängt barnbidrag, m. m.;

nr 110, angående anslag till Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m. för budgetåret 1965/66;

nr 114, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i visst fall avstå allmänna arvsfondens rätt till arv;

nr 117, angående försäljning av viss staten tillhörig mark;

nr 119, angående ny organisation av försvarets fabriksstyrelse m. m.;

nr 120, angående uppförande av ett nytt tvätteri i Eskilstuna; och

nr 121, angående överlåtelse av viss staten tillhörig mark m. m.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1965/66 till frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverksamhet m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förrådsbyggnad vid Svenska institutet för konserveringsforskning; samt

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett korrosionsinstitut;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 7, i anledning av väckta motioner rörande arvsbeskattningen;

nr 10, i anledning av väckta motioner angående avdrag vid beskattningen för värdeminskning av maskiner, inventarier och byggnader m. m.;

nr 15, i anledning av väckta motioner angående hundskatten;

nr 17, i anledning av väckta motioner om avdrag vid beskattningen för avsättning till reparation av hyresfastighet samt för iståndsättande av ekonomibyggnad å jordbruksfastighet; samt

nr 23, i anledning av väckta motioner angående beskattningen av skytte-

Interpellation ang. möjligheterna att sänka kostnaderna för försvaret, m. m.

organisationer, de handikappades organisationer m. fl.;

tredje lagutskottets utlåtanden och memorial:

nr 18, i anledning av väckta motioner angående rätten att utsätta fast fiskeredskap i allmänt vatten;

nr 19, i anledning av väckta motioner om särskilda lekgator;

nr 20, i anledning av viss paragraf i riksdagens revisorers berättelse över den år 1964 av dem verkställda granskningen av statsverket; samt

nr 21, angående överlämnande till jordbruksutskottet av vissa till lagutskott hänvisade motioner;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående upprustning av den veterinärmedicinska forskningen och utbildningen, m. m., jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernärningen; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 21, i anledning av väckta motioner dels om åtgärder för att stimulera ökad invandring av utländsk arbetskraft, dels angående utländska arbetstagares utbildning och anpassning.

Interpellation ang. möjligheterna att sänka kostnaderna för försvaret, m. m.

Herr CARLSSON, ERIC, (cp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! I direktiven till den försvarsutredning som tillsattes den 29 januari sägs, att utredningen utöver vissa redovisade uppgifter är oför-

hindrad att ta upp andra frågor, som är motiverade av kostnadsskäl eller för att vinna ökad effektivitet inom krigsmakten, civiltförsvaret eller totalförsvaret i övrigt. Emellertid sägs i direktiven ingenting om utredning om möjligheten att med bibehållen effektivitet minska försvarskostnaderna — alltså ett alternativ där genom rationalisering och effektivisering besparingsmöjligheter verkligen prövades.

Det nuvarande systemet med långtidsöverenskommelser mellan partierna och en låst ram innebär av vissa händelser att döma att ev. besparingsmöjligheter ej kan tillvaratagas. Försvarskostnaderna betraktas också på en del håll som kostnader som över huvud taget ej bör komma under debatt. En fri och öppen debatt skulle dock säkerligen belysa förhållanden, som både kunde ge underlag för en prövning av utgående anslag samtidigt som en rationalisering och effektivisering skulle påskyndas. Till det militära försvarets storlek och effekten av dessa kostnader bör också tas i betraktande totalförsvarets möjligheter och styrka. Vid avvägningen av försvarskostnaderna bör också hänsyn tas både till styrkan av det psykologiska försvaret och av den ekonomiska och försvarsmässiga beredskapen. Vid en utredning om den framtida försvarsplaneringen måste det vara angeläget att dessa avsnitt inom totalförsvaret ägnas tillräcklig uppmärksamhet.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få ställa följande frågor:

Har statsrådet för avsikt att genom tilläggsdirektiv till 1965 års försvarsutredning låta

1) utreda frågan om möjligheterna att med bibehållen effektivitet avsevärt sänka försvarskostnaderna,

2) utreda frågan om hur försvarsviljan skall bibehållas och stärkas bland de värnpliktiga,

Interpellation ang. möjligheterna att sänka kostnaderna för försvaret, m. m.

3) utreda frågan om kraven på styrkan hos totalförsvarets olika verksamhetsområden.

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 710, av herr *Edström m. fl.*,

nr 711, av herr *Isacson m. fl.*,

nr 712, av herr *Larsson, Nils Theodor, m. fl.*,

nr 713, av herr *Lundström m. fl.*,

nr 714, av herr *Wallmark*, samt

nr 715, av herrar *Wallmark* och *Nyman*,

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 40, angående anslag för budgetåret 1965/66 till vissa forskningsråd m. m.;

nr 716, av fru *Huttell m. fl.*,

nr 717, av herrar *Källqvist* och *Dahlén*,

nr 718, av herr *Lidgard m. fl.*, samt

nr 719, av herr *Åkertund*,

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 60, angående reform av de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt m. m.;

nr 720, av herr *Dahlén m. fl.*,

nr 721, av herr *Edström m. fl.*, samt

nr 722, av fru *Segerstedt Wiberg* och herr *Ernulf*,

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 65, angående anslag för budgetåret 1965/66 till statsdepartementen, m. m.;

nr 723, av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.*,

nr 724, av herr *Lundström m. fl.*, samt

nr 725, av herr *Virgin m. fl.*,

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75, angående vissa frågor rörande vård och undervisning av rörelsehindrade barn m. m.;

nr 726, av herr *Möller* och fröken *Mattson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 88, med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar; ävensom

nr 727, av herr *Rönnerberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 94, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 maj 1960 (nr 253) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.00.

In fidem

Fritz af Petersens